

~~Н 28-11
8~~

Н. С. ПОПОВА

АРИФМЭТИКА

ТУНГАЛТЫШ ШКОЛЫШТО
ТУНЭММЭ КНАГА

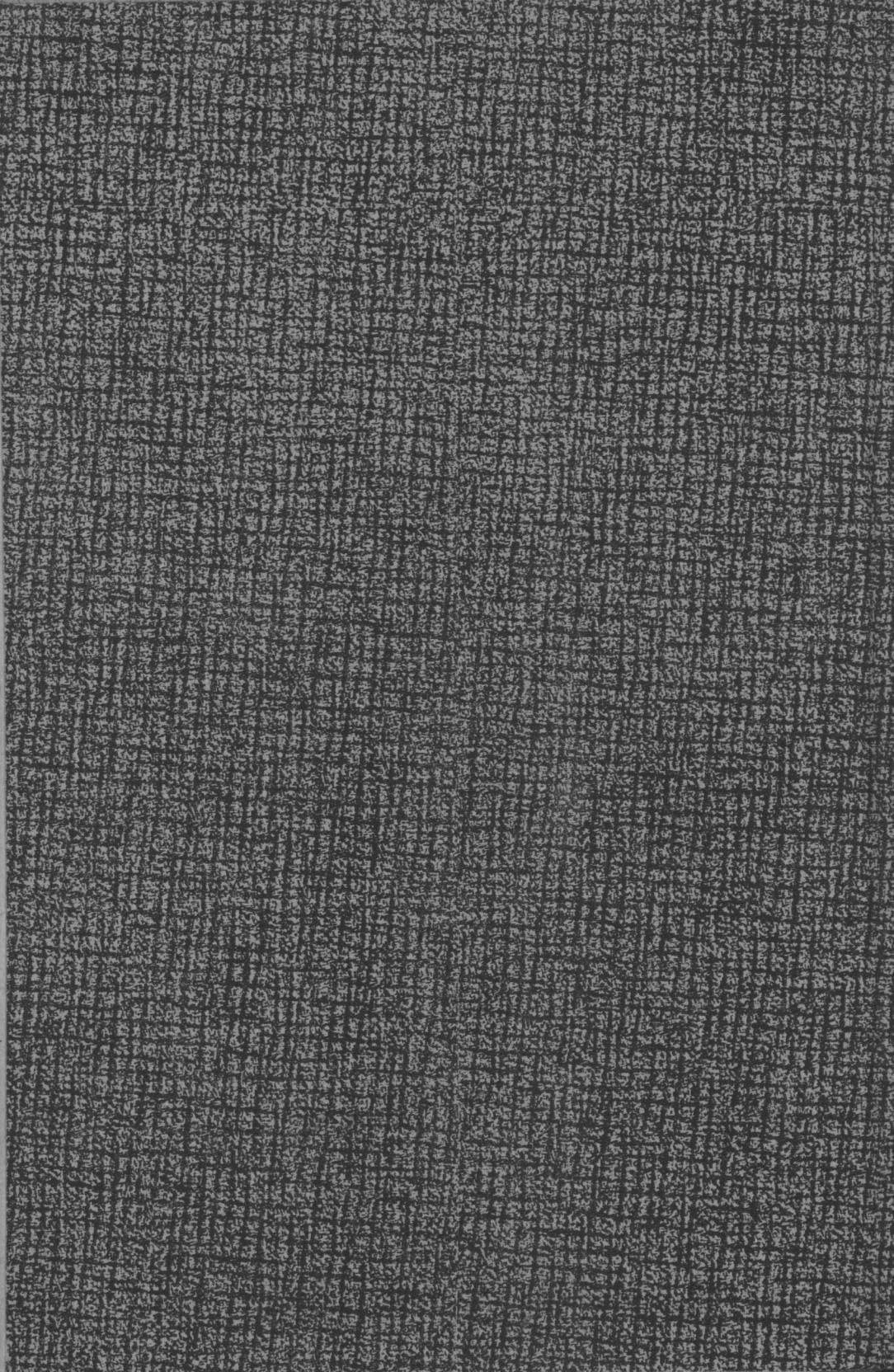
I УЖАШ

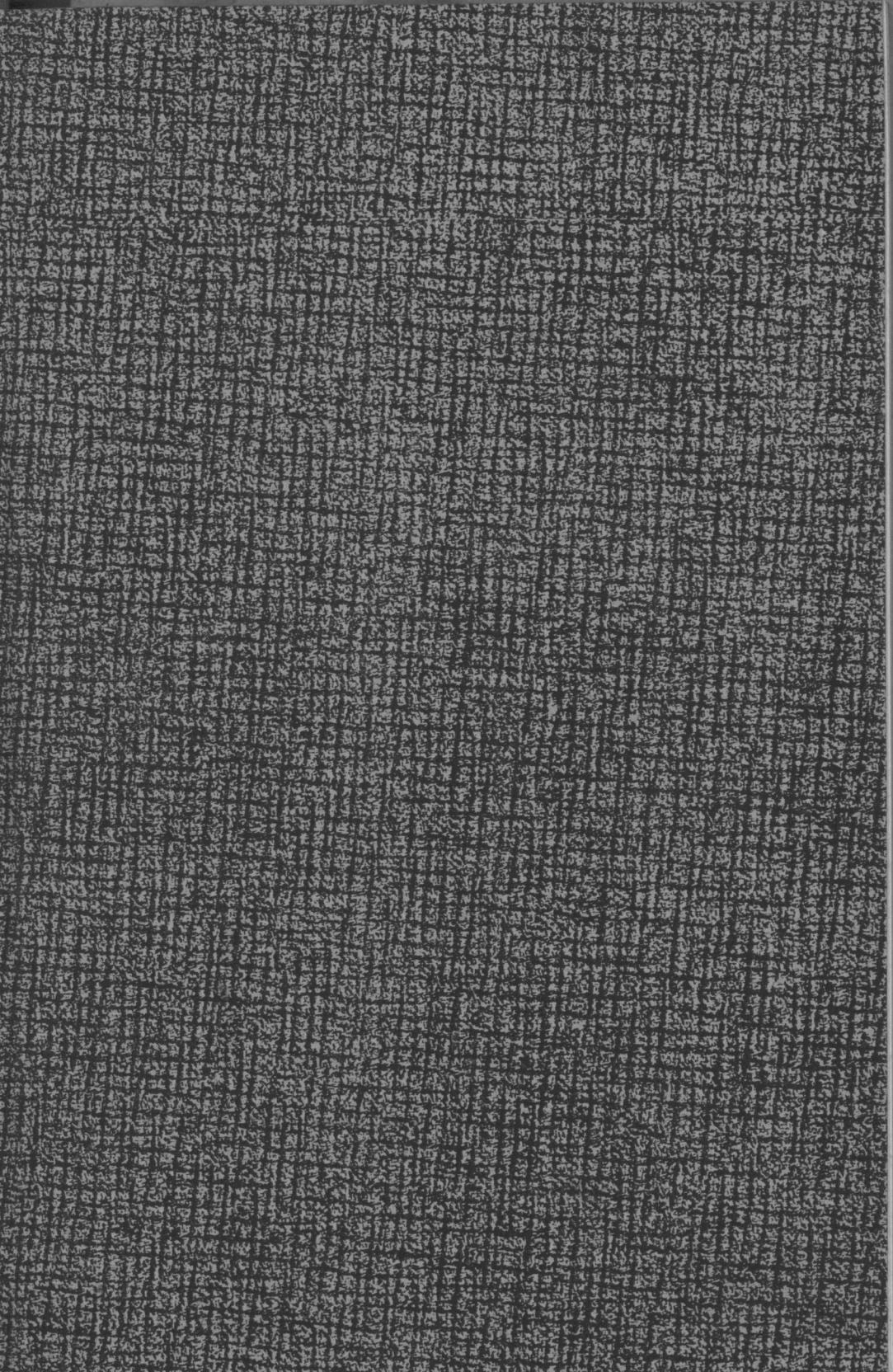
ИКЫМШЭ ТУНЭММЭ ИЙ

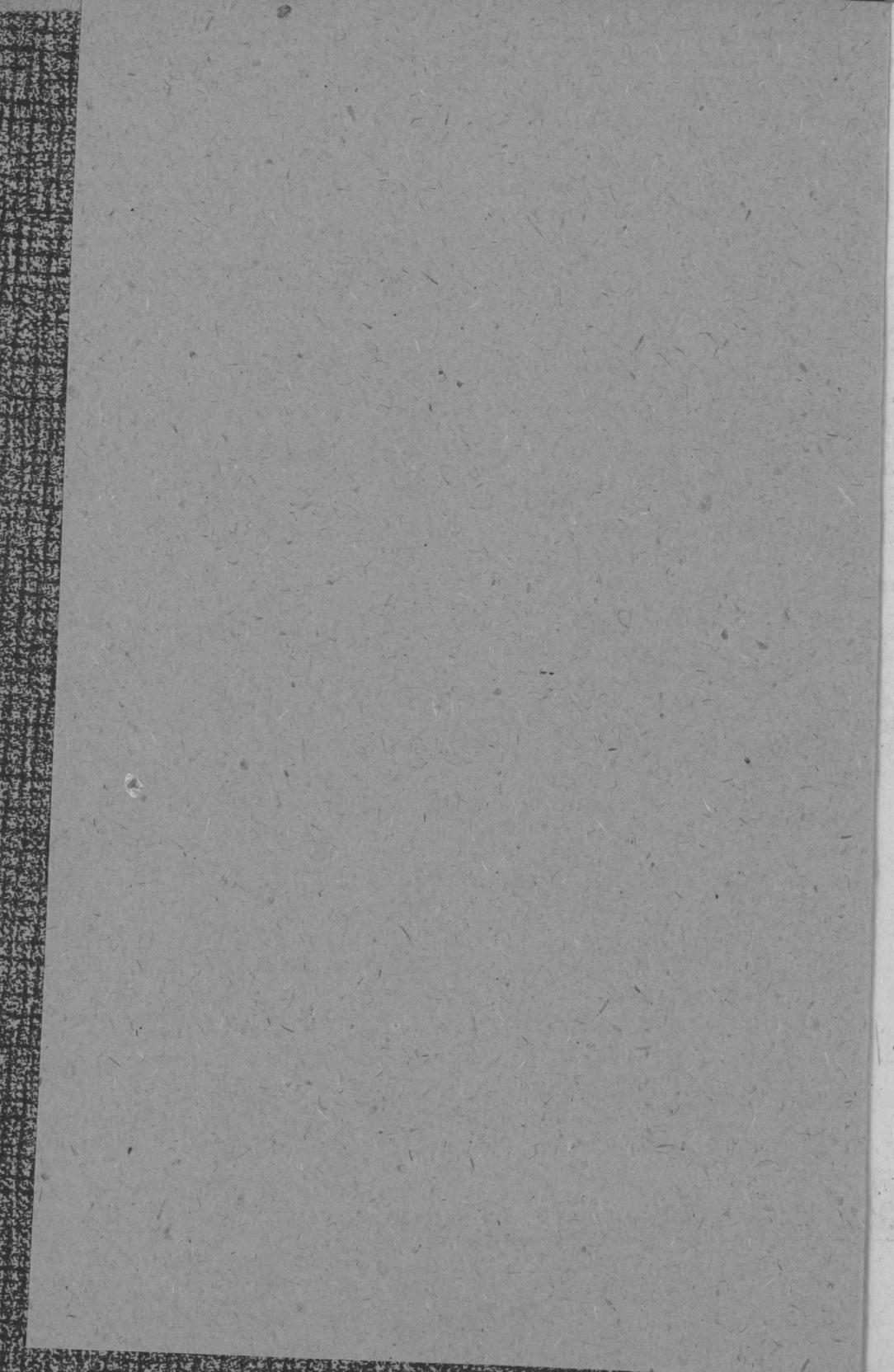

УЧПЭДГИЗ
МОСКО

1934

~~Н 28-11
8~~

Н. С. ПОПОВА

Н | Мар. А.
| 3-531/1

АРИФМЭТИКА

ТҮНГАЛТЫШ ШКОЛЫШТО
ТУНЭММЭ КНАГА

1 УЖАШ

ИКЫМШЭ ТУНЭММЭ ИЙ

РСФСР Наркомпрос Коллэгий энгээс
лэмдимэ книга гыч кусарымым Ма-
робоно йүршылан шотлэн

Г.П.Б. в ЛНГР

Ц. 1934 г.

Акт. № 245

Инв. № 2379

УЧПЭДГИЗ
МОСКО 1934

ТУНЫКТЫШЫЛАН.

Йоча-влак лудын мөштүмштлэч ожно кнагаш возалтмым туныктышын мутшо гыч палат.

Икымшэ группын туныктымо годым, туныктымо пашам виктарымэ мачэриал дэн пайдаланыман. Мут гыч,— пүчкэдымэ цифр, знак, изэ квадрат, сирадымэ спичкэ тулэч моло дэн.

Первой жаплан, 10 маркэ числом шинчэн, нуным шотлаш тунэмьин, йоча-влак цифр палаш гына тунэмьит. Ты жапыштэ туныкташ полшыши мачэриал-влак дэн туныкталтэш. Цифрым возаш изыш йуванэнрак түнгальман, возэн пытараваш вашкыман огыл. Цифр-влакым возаш кажнэ каны иктылэч коч туныктыман огыл. Кнагаштэ йужо вэрэ, вэрим экономитлышааш вэрч, кок заданым ик вэрэш возалтын. Тушто мэтодик шот дэнэт чакнымаш лийман огыл.

Сүрэц нэргэн заданъэ кнагаштэ кэрэк кунамат сүрэц йыманлан возалтэш.

Йужо примэрысэ цифрым йоча-влак первойок возэннат огыт мөшто. Тыгай примэрым возымо годым тыгэ ончыкталтэш: „ушо, кудалтэ“.

Ты кнага, програмштэ ончыктэн пумо сэмьнак, математикэ дэн түнгальыш пэнгыдэ шинчымашым пуа. Тышкэ социалист стройко пашаштэ улшо вэрласэ мачэриалым йэшарыман. Тунэммэ шотым пэнгыдэмдышаш вэрч, күлэш годым, ты кнагасэ примэр сэмьнак паша-влакым ильш гыч налын ыштащ лийэш.

•тветств. редактор Иргибаев М. И.

Техн. редактор Рожин Вл.

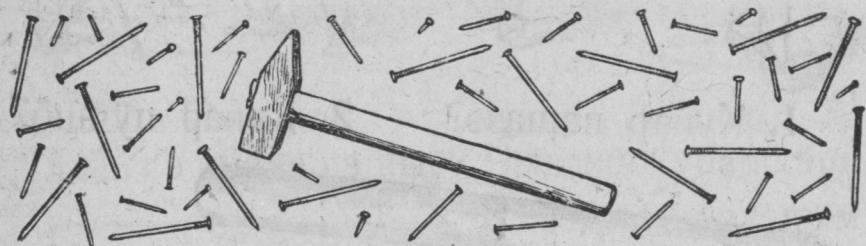
Книга сдана в набор 11/X 1933 г. Подписана к печати 26/XI 1933 г. Учгиз № 5279.
Уполномоченный Главлита Б-33453. П. л. 4⁸/4. Бумага 62×93. 56320 тип. знак. на 1
б умажн. л. Бумажн. л. 47.500. Заказ № 1106. Тираж 20.000 экз

17-я фабр. науки ОГИЗ'а РСФСР треста «Полиграфкнига»
Москва, Шлюзовая наб., д. 10.

Түңалтыш лу.

Шуко. Иктэ.

1. Шуко. Иктэ.

2. Ик куго пöртym, вара шуко изэ
пöрт-влакым сүрэтлэ.

3. Тыртыш-влакым
шотло.
Спичкэ-влакым шотло.
Цифрым лудын каласэ.

Кокыт.

1. Кунар пашазэ?

2. Кунар пүчшö?

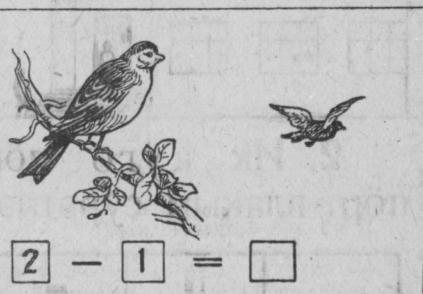
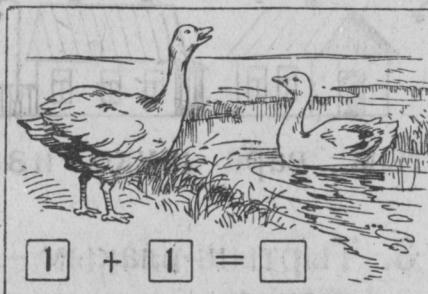
3. Кужо пörњам ончыкто. Күчык пörњам ончыкто. Чылажэ кунар пörња?

Кок пörњам сүрэтлэ.

•		2
•		2

4. Тыртыш-влакым шотло.

Спичкэ-влакым шотло.
Цифрым лудын калсэ.

5. Пүчкэдымэ цифр-влак дэнэ ушэн да мёнгэштарэн шотло.

Кумыт.

1. Кунар кролик?

2. Пурлаштэ кунар кэшыр? Шолаштэ кунар кэшыр? Чылажэ кунар кэшыр?

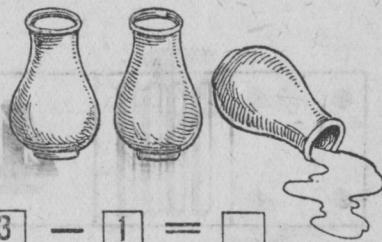

3. Тыртыш-влакым шотло.

Спичкэ-влакым шотло.
Цифрым лудын каласэ.

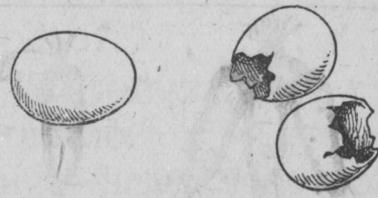
$$2 + 1 = \square$$

$$3 - 1 = \square$$

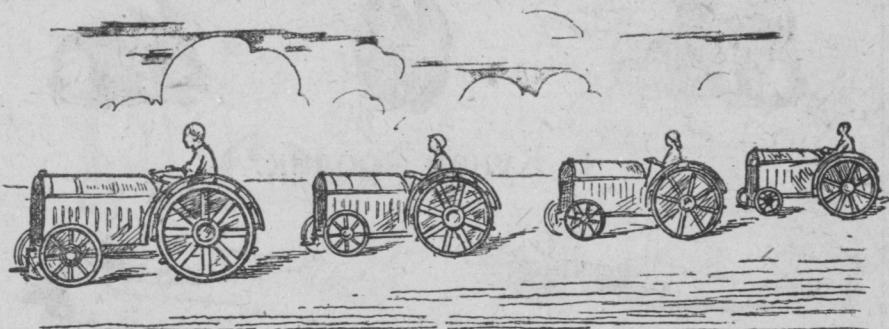
$$1 + 2 = \square$$

$$3 - 2 = \square$$

4. Пүчкэдымэ цифр-влак дэнэ ушэн да мёнгэштарэн шотло.

Нылыт.

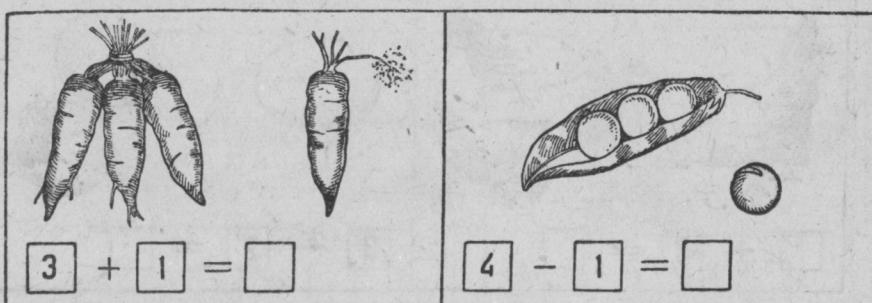

1. Кунар трактыр?

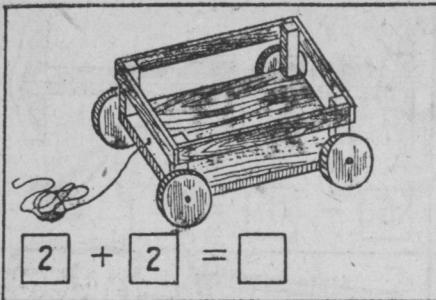
2. Кунар ончыл йол?
Кунар шэнгэлійол?
Чылажэ кунар йол?

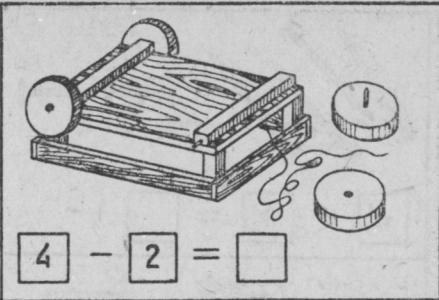
3. Тыртыш-влакым
шотло.
Спичкэ-влакым шотло.
Цифрым лудын калтсэ.

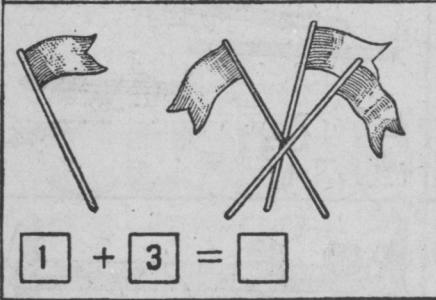
4. Пүчкэдымэ цифр-влак дэнэ ушэн да
мёнгэштарэн шотло.

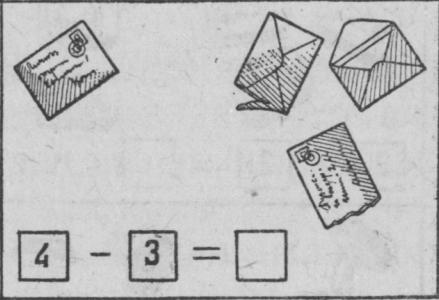
$$2 + 2 = \square$$

$$4 - 2 = \square$$

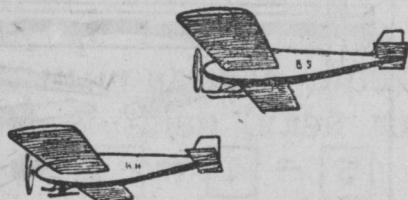
$$1 + 3 = \square$$

$$4 - 3 = \square$$

5. Пүчкэдымэ цифр-влак дэнэ ушэн да мёнгэштарэн шотло.

Визит.

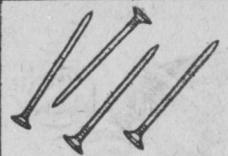
1. Кунар самольот?

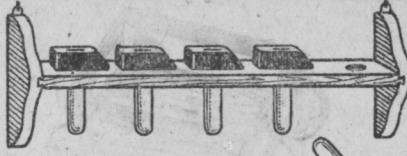
2. Тыртыш-влакым шотло.

Спичкэ-влакым шотло.
Цифрым лудын каласэ.

3. Кок тыртыш күшнö, кок тыртыш ўлнö, ик тыртыш покшэлнэ. Чылажэ кунар тыртыш?

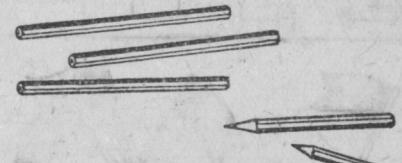
$$4 + 1 = \square$$

$$5 - 1 = \square$$

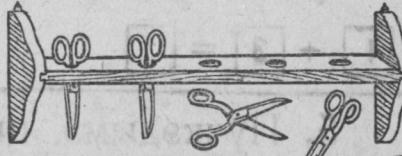
$$3 + 2 = \square$$

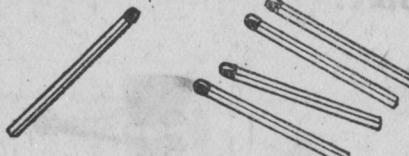
$$5 - 2 = \square$$

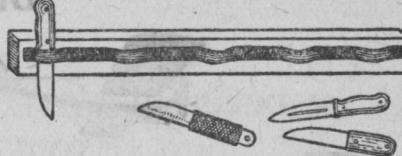
$$2 + 3 = \square$$

$$5 - 3 = \square$$

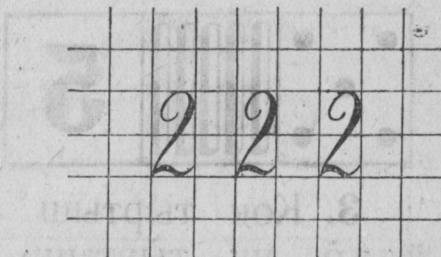
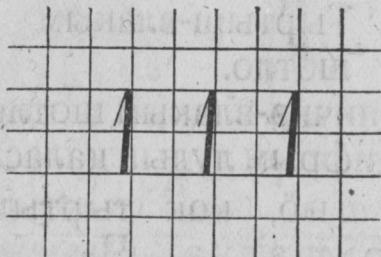

$$1 + 4 = \square$$

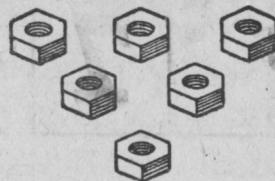
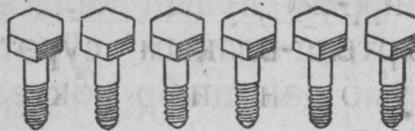
$$5 - 4 = \square$$

4. Пүчкэдымэ цифр-влак дэнэ ушэн да мёнгэштарэн шотло.

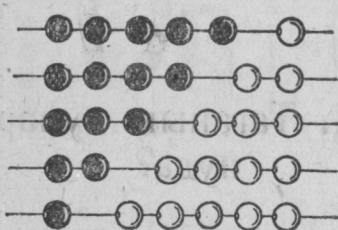
5. Цифр-влакым возо.

Лу мартэ шот.

1. Кунар шуруп?

2. Кунар гайкэ?

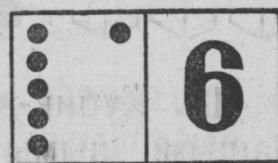

3. Кажнэ воштырышто кунар шэр? Ончыкто: визыт дэн иктым, нылыт дэн кокытым, кумыт дэн кумытым, кокыт дэн нылытым, визыт дэн иктым.

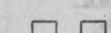
4. Тыртыш-влакым шотло. Цифрым лудын каласэ.

5. Тыгай цифрымкаләндәр гыч пүчкүн нал.

Тыртыш-влакым сүрәтлат, нуным цифр воктән лўмылән (клэй дэн) пыжыктә.

6. Кунар лышташ? 7. Кунар тумыльэгэ?

тым; нылыт дэн кумытым.

Кажнэ фигурышто кунар квадрат?

8. Ончыкто: ку-

дыйт дэн иктым;

визыт дэн кокы-

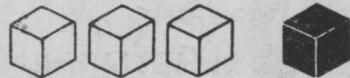
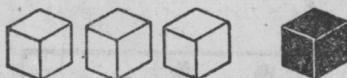

9. Тыртыш-влакым шотло. Цифрым лудын каласэ.
Тыртыш-влакым сүрэлэн, лүмө дэн цифр воктэн пыжыктэ.

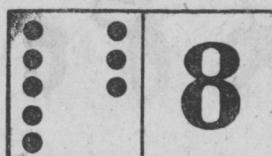

10. Вургэм сакымын
кунар ишкыжэ?

11. Таганын кунар
пуда?

12. Кубик-влакым шотло. Ончыкто: кандашым; шымыт дэн иктым; кудыт дэн ко-кытым; визыт дэн кумытым; нылытым да нылытыым.

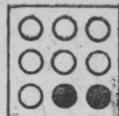

13. Тыртыш-влакым шотло. Цифрым лудын каласэ.
Тыртыш-влакым сүрэлэн, лүмө дэн цифр воктэн пыжыктэ.

14. Кунар лышташ?

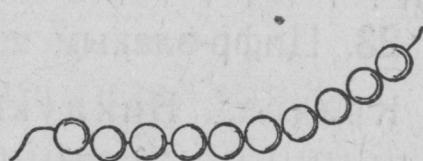
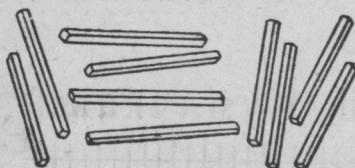
15. Кунар понго?

16. Шотло, кажнэ рамыштэ кунар тыртыш? Ончыкто: кандашэ дэн иктым; шымыт дэн кокытым; кудыт дэн кумытым; визыт дэн нылытым.

17. Тыртыш-влакым шотло. Цифрым лудын каласэ. Тыртыш-влакым сүрэлэн, лүмё дэн цифр воктэн пыжыктэ.

18. Тынар изэтойам шотлэн нал.

19. Тынар йэмышым, тумыльэгым шүртэш кэрэдэ.

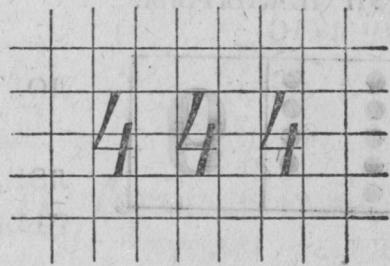
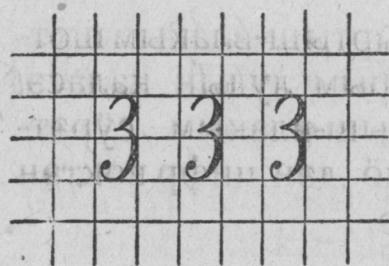
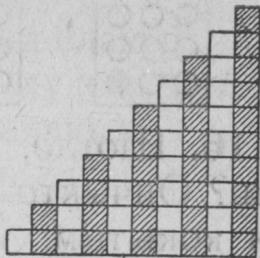
20. Тынар кожым сүрэлэ.

21. Тыртыш-влакым шотло. Цифрым лудын каласэ. Тыртыш-влакым сүрэлэн, цифр воктэн лүмылэн пыжыктэ.

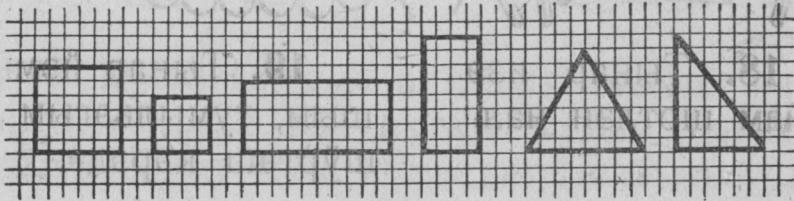
22. Квадрат-влак дэн тошкалтышым ыштэ. Кажнэ мэнгыштэ кунар квадрат?

Тошкалтыш сүрэтым ыштэ. Мэнгэ-влакым иктэ коч чийалтэ.

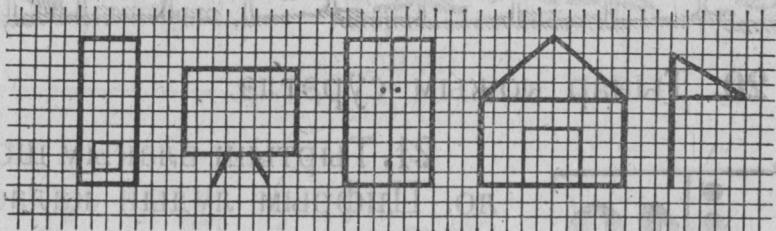
23. Цифр-влакым возо.

Квадрат. Виклукаш. Кумлукаш.

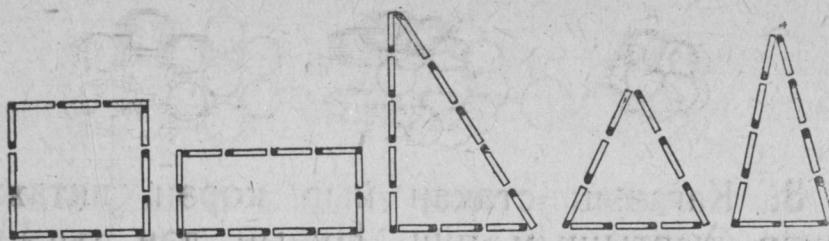

Квадрат-влак. Виклукаш-влак. Кумлукаш-влак.

1. Тыгай квадрат, виклукаш, кумлукаш-влакым сүрэтлэ.

2. Конгам, доскам, омсам, изэ лэвашым, флагым сүрэтлэ. Квадрат, виклукаш, кумлукаш-влакым ончыкто.

3. Квадратым, виклукашым, кумлукашым ончыкто.

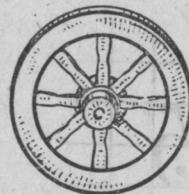
4. Спичкә-влак дэн түрлө квадратым, виклукашым, кумлукашым ыштэ.

5. Клэткә-влакәшитаж монар түрлө квадратым, виклукашым, кумлукашым сүрэлэ.

Тыртыш. Тыртышын пэлыжэ.

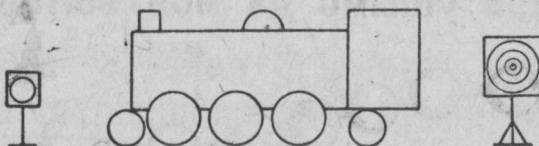

Шагат—
тыртыш гай.

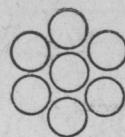
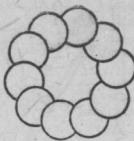

Орва—тыр-
тыш гай.

1. Сүрэт-влакым ончо. Адак мом тыр-
тыш гай манаш лийэш?

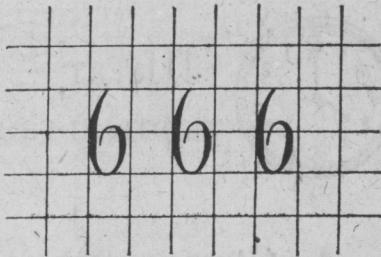
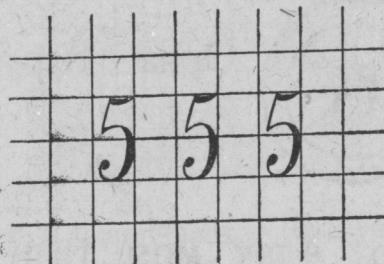
2. Фонарьым, паровозым, лўйкальмэ па-
лым сүрэлэ. Тыртыш-влакым окса йыр
корэн ыштэ.

3. Кагазэш стакан йыр корэн, иктаж монар тыртышым пүч. Нунын дэн тыгай фигур-влакым ыштэ.

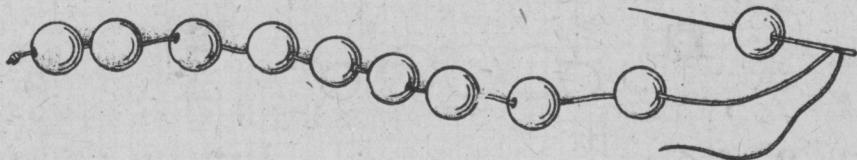

4. Кок түрлөй чийан кагаз гыч икгай кугытан кок тыртышым пүч. Кажнэ тыртышыжым пэлэ гыч лош пүч. Кок түрлөй чийан пэлтыртыш-влакым лүмөй дэн ушэн тичмаш тыртышым ыштэ.

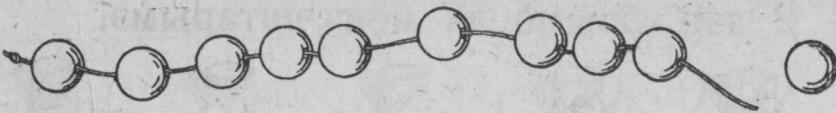
5. Цифр-влакым возо.

Иктэ дэн ушымо да мёнгэштарымэ.

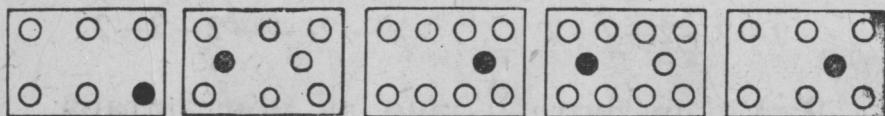
1. Ушэш шотлэн ушо:

$$1+1+1+1+1+1+1+1+1+1$$

2. Ушэш шотлэн мёнгэштарэ:

$$10 - 1 - 1 - 1 - 1 - 1 - 1 - 1 - 1 - 1 - 1$$

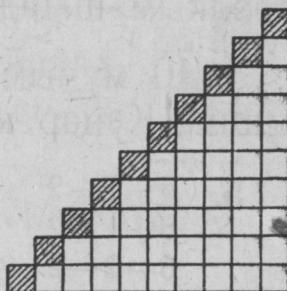

3. Кажнэ рамыштэ кунар ош йыргэшкэ?
Кунар шэм йыргэшкэ? Чылажэ кунаарэ?

4. Кажнэ рамысэ чыла йыргэшкэ-влак
гыч шэм йыргэшкым мёнгэштарэ. Рамэ
йэда кунар йыргэшкэ кодэш?

5. Ушэш шотлэн ушо да мёнгэштарэ:

$1+1$	$7+1$	$7-1$
$2+1$	$8+1$	$6-1$
$3+1$	$9-1$	$5-1$
$4+1$	$10+1$	$4-1$
$5+1$	$9-1$	$3-1$
$6+1$	$8-1$	$2-1$

6. Она ўмбалнэ 8 кнага. Тушко адак
иктым йэшарышна. Үндэ кунар кнага лийэ?

7. Коробкаштэ 10 карандаш ильэ. Тувэч
ик карандашым нална. Коробкаштэ кунар
карандаш кодо?

8.	$1+1$	$2+1$	$3+1$	$4+1$	$5+1$
	$2-1$	$3-1$	$4-1$	$5-1$	$6-1$

2 дэн ушымо да мёнгэштарымэ.

1. Ушэш шотлэн ушо да мёнгэштарэ:

$$2+2+2+2+2 \quad 10-2-2-2-2-2$$

2. Ушэш шотлэн ушо да мёнгэштарэ:

$4+1+1$	$6+1+1$	$8+1+1$
$4+2$	$6+2$	$8+2$
$6-1-1$	$8-1-1$	$10-1-1$
$6-2$	$8-2$	$10-2$

3. Ўстэл ёмбак 6 кэлгэ да 2 куаш тарэлкын шындышина. Чылажэ ўстэмбак кунаар тарэлкын шындышина?

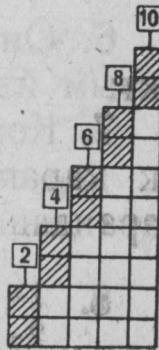
4. 10 муным нална; 2 муныжым күйыктышина. Кунаар күчимё муно кодо?

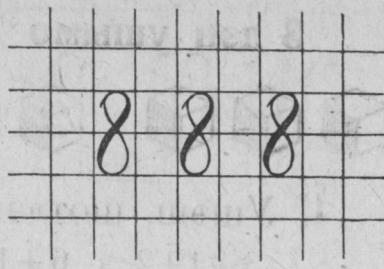
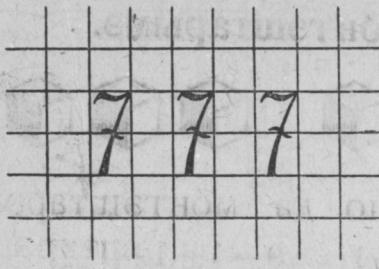
$5-1+2$	$5-1-2$	$5+1-2$
$3+1+2$	$4+2-1$	$2+2+2$
$6-2-2$	$2+2+1$	$6-2+1$

6. Квадрат-влак дэн тошкалтышым ыштэ. Тошкалтышым сүрэтлэ.

7. Ушэш шотлэн ушо да мёнгэштарэ:

$2+2$	$10-2$	$4+2+2$
$4+2$	$8-2$	$8-2-2$
$6+2$	$6-2$	$6+2+2$
$8+2$	$4-2$	$10-2-2$

8. Цифр-влакым возо.

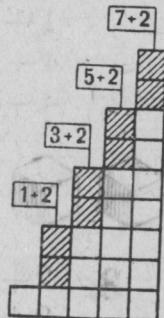

9. Ушэш шотлэн ушо да мёнгэштарэ:

$$1+2+2+2+2 \quad 9-2-2-2-2$$

10.	$5+1-1$	$1+2+2$	$8-1-2$	$7+2$
	$5+2$	$3+2+2$	$7+2-1$	$5+2$
	$7-1-1$	$7-2-2$	$5+2+1$	$3+2$
	$7-2$	$5-2-2$	$6+1-2$	$1+2$

11. Квадрат-влак дэн тошкалтышым ыштэ. Тошкалтышым сүрэтлэ.

Ушэш шотлэн ушо да мёнгэштарэ:

$1+2$	$5+2$	$9-2$	$5-2$
$3+2$	$7+2$	$7-2$	$3-2$

12.	$7+1-2$	$7-2-1$	$7-1+2$
	$8-1-2$	$8+1-2$	$6+2-1$
	$5+2-1$	$3+1+2$	$8-2+1$
	$4+1+2$	$8-2-1$	$6-1+2$

13.	$5-1+2$	$7-1-2$	$2+1+2$	$5+1+2$
	$8-2-2$	$1+1+2$	$7-2+1$	$6-1-2$
	$4+2+1$	$6-2+1$	$6-2-1$	$4+1-2$
	$5+1-2$	$3+2+2$	$4+2-1$	$8-2-2$

3 дэн ушымо да мёнгэштарымэ.

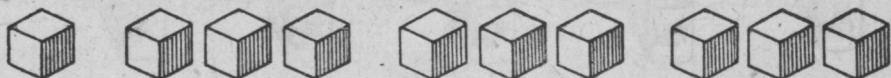
1. Ушэш шотлэн ушо да мёнгэштарэ:

$$3+1+2 \quad 6+1+1+1 \quad 9-1-1-1$$

$$3+3 \quad 6+1+2 \quad 9-1-2$$

$$6-1-2 \quad 6+2+1 \quad 9-2-1$$

$$6-3 \quad 6+3 \quad 9-3$$

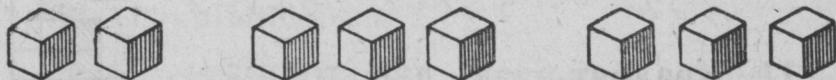
2. Ушэш шотлэн ушо да мёнгэштарэ:

$$1+1+2 \quad 4+2+1 \quad 7+1+2$$

$$1+3 \quad 4+3 \quad 7+3$$

$$4-1-2 \quad 7-1-2 \quad 10-2-1$$

$$4-3 \quad 7-3 \quad 10-3$$

3. $2+1+2 \quad 5+1+1+1 \quad 8-1-1-1$

$$2+3 \quad 5+1+2 \quad 8-1-2$$

$$5-1-2 \quad 5+2+1 \quad 8-2-1$$

$$5-3 \quad 5+3 \quad 8-3$$

4. $7+3-2 \quad 6+3-2 \quad 8-2-3 \quad 8-3+2$

$$3+3+2 \quad 7-3+2 \quad 8+1-3 \quad 7-2+3$$

$$7+2-3 \quad 7-2+3 \quad 8-3-1 \quad 6+2-3$$

$$6-3+2 \quad 8+2-3 \quad 7-1-3 \quad 3+2+3$$

5. 4 уржа киндым да 3 шыдан киндым күйүктымё. Чылажэ кунаар киндым күйүктымё?

6. Көршэкыштэ 8 стакан шёр ильэ, 3 стаканым йүнит. Кунаар стакан шёр кодын?

9 9 9

10 10 10

7. Цифр-влакым возо.

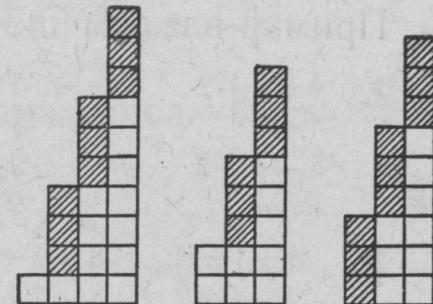
8. $1+3$ $10-3$
 $4+3$ $7-3$
 $7+3$ $4-3$

9. $2+3$ $3+3$
 $5+3$ $6+3$
 $8-3$ $9-3$
 $5-3$ $6-3$

10. $9-1-3$ $8-2+3$ $7+3-1$ $4+2+3$
 $5+2+3$ $9-2+3$ $8-1+3$ $9-3-3$
 $7-1+3$ $10-1-3$ $9-3-2$ $5+3+2$

11. $10-2-3$ $4+1+3$ $9+1-3$ $8-3-2$
 $8+2-1$ $10-3+2$ $7+1+2$ $6+2-3$
 $9+1-2$ $6+1+2$ $10-2-2$ $7+3-2$

12. $5+1+3$ $4+3+2$ $5+3+1$ $8-1-3$
 $7+2+1$ $8-1+2$ $9-2-1$ $7-3+2$
 $4+3-2$ $2+3+3$ $5+3-2$ $2+2+3$

Эртымым ушэштарымэ.

1. $5+2$ $9-2$ $4+3$ $6+3$ $10-2$
 $10-3$ $7-1$ $9+1$ $10-1$ $5+3$
 $9+1$ $6+2$ $8-2$ $5+1$ $7-3$

2. $7+3$ $6-3$ $8+1$ $9-1$ $8-3$
 $8-1$ $8+2$ $9-3$ $6-2$ $7+1$
 $4+2$ $7-2$ $7+2$ $3+3$ $6-1$

3. Квадратым, виклукашым, кумлукашым сүрэлтэ.

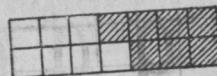
4 дэн ушымо да мёнгэштарымэ.

$$\begin{array}{ll} 1+4 & 4+1 \\ 5-4 & 5-1 \end{array}$$

$$\begin{array}{ll} 2+4 & 4+2 \\ 6-4 & 6-2 \end{array}$$

$$\begin{array}{ll} 3+4 & 4+3 \\ 7-4 & 7-3 \end{array}$$

1. Тыгай квадратан корно-влакым сүрэцлэ. Примэр-влакым шотло.

2.	$4+2+2$	$5+2+2$	$6+2+2$
	$4+4$	$5+4$	$6+4$
	$8-2-2$	$9-2-2$	$10-2-2$
	$8-4$	$9-4$	$10-4$

3.	$4+1+4$	$8-2-4$	$3+2+2$	$1+4+3$
	$4+4+2$	$8-4+2$	$3+4+3$	$6-4+3$
	$6+1-4$	$6-3+4$	$7+2-2$	$3+4-2$
	$10-2-4$	$8-1-4$	$7-4+3$	$9-4+3$

4.	$7+2-4$	$6+3-4$	$9-3-4$	$3+2-4$
	$3+3+4$	$8-2+4$	$2+4+3$	$7-2-4$
	$8+2-4$	$7+3-4$	$7-3+4$	$2+4+2$
	$2+4+4$	$8-4+3$	$6+4-3$	$9-3+4$

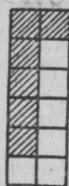
5. Ик клэткыштэ 5 кролик, вэсыштэ 4 кролик. Кок клэткыштэ кунаар кролик?

6. Ик пидышыштэ 10 кэшыр ильэ. 4-шым кролик-влак кочкыныт. Кунаар кэшыр кодын?

7.	$4+4-3$	$7-2+4$	$7-4+1$	$5+2-4$
	$7-2-3$	$6+4-2$	$6+2-4$	$3+4+2$
	$10-4-2$	$8-3-4$	$8+1-4$	$10-4+1$
	$8-3+4$	$6-2+4$	$7-1+4$	$9+1-4$

8.	$7-4+2$	$10-4+3$	$5+4-3$	$4+4-2$
	$10-3-4$	$6+4-1$	$10-4-3$	$6-1-4$
	$6-1+4$	$7-1-4$	$5-2+4$	$3+3-4$
	$7+1-4$	$7-4+1$	$10-4+2$	$5-1+4$

5 дэн ушымо да мёнгэштарымэ.

$$\begin{array}{l} 1+5 \\ 5+1 \\ 6-1 \\ 6-5 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 2+5 \\ 5+2 \\ 7-2 \\ 7-5 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 3+5 \\ 5+3 \\ 8-3 \\ 8-5 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 4+5 \\ 5+4 \\ 9-4 \\ 9-5 \end{array}$$

1. Сүрэтым ончэн, примэр-влакым шотло.

2.	$5+1+4$	$10-4-1$
	$5+2+3$	$10-2-3$
	$5+3+2$	$10-3-2$
	$5+4+1$	$10-4-1$
	$5+5$	$10-5$

3.	$1+5-2+5$	$3+5-2-5$	$8-5+4+3$
	$9-5+3-5$	$4+5-1-5$	$1+4+5-3$
	$5+5-2-5$	$10-5-3+5$	$7-4+5-2$
	$2+5+3-5$	$7-5+4-5$	$2+4+3-5$

4. Ик звэздычкыштэ 5 октябрят. 2 звэздычкыштэ кунар октябрят?

5. Ик лист кагаз гыч 8 флагокым ыштымэ. 5 флагокым иквэрэш кылдымэ. Кунар флагож кылдигэ кодын?

6.	$8-3+5$	$8-1-5$	$6+3-5$	$10-5+3$
	$7-5+3$	$3+5-4$	$5+5-4$	$3+5-2$
	$9-5-2$	$7+3-5$	$4+5-2$	$6-4+5$

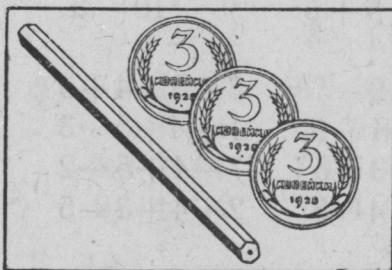
7.	$9-1-5$	$1+3+5$	$1+4+5$	$5+5-3$
	$1+2+5$	$7-1-5$	$8-4+5$	$4+3-5$
	$8-5+2$	$7+2-5$	$6+3-5$	$7-5+2$

8. Ўстэмбалнэ 3 изэ банкэ лүмө (клэй). Шкапыштэ адак 5 изэ банкэ лүмө уло. Чылажэ кунар банкэ лүмө?

9. 9 конвэртим ыштымэ. 5 письмам колтымо. Кунар конверт кодын?

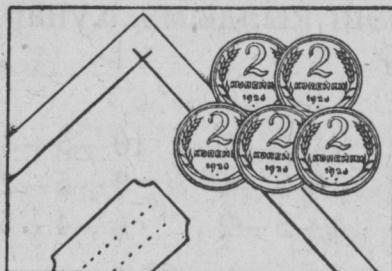
Окса-влак.

1. Ош кагаз йымалан 1 ырший, 2 ырший, 3 ырший, 5 ырший да 10 ырший оксам пыштэ. Окса-влакым кошартыдымэ (тукмак) карандаш мучаш дэн йыгэ. Окса палан кагазым кардонэш клэй дэн пыжыктэ. Окса-влакым пүчкэдэн нал.

2. Карандаш мөш шога?

3. Рэзинка мөш шога?

4. Тэтрадь мөш шога?

5. Ручка дэн пэра мөш шогат?

6. 5 ырший да 3 ырший — чылажэ кунар ырший лийэш?

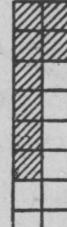
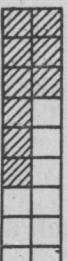
7. 3 ырший, 2 ырший, 6 ырший — чылажэ кунар ырший лийэш?

Эртыымым ушэштарымэ.

1.	$2+4$	$2+5$	$1+4$	$6+4$	$8-5$
	$7-5$	$7-4$	$6-5$	$1+5$	$5+5$
	$5+4$	$3+4$	$4+4$	$4+5$	$10-4$
	$8-4$	$10-5$	$3+5$	$9-4$	$9-5$

2. 3 ырший, 5 ырший, 1 ырший — чылажэ кунар ырший?

6, 7, 8, 9 дэн ушымо дэн мёнгэштарымэ.

				
$1+6$	$2+6$	$3+6$		$4+6$
$6+1$	$6+2$	$6+3$		$6+4$
$7-1$	$8-2$	$9-3$		$10-4$
$7-6$	$8-6$	$9-6$		$10-6$

1. Сүрэтым ончэн примэр-влакым ыштэ.

2.	$7+1$	$7+2$	$7+3$	$8+1$	$8+2$
	$1+7$	$2+7$	$3+7$	$1+8$	$2+8$
	$8-1$	$9-2$	$10-3$	$9-1$	$10-2$
	$8-7$	$9-7$	$10-7$	$9-8$	$10-8$

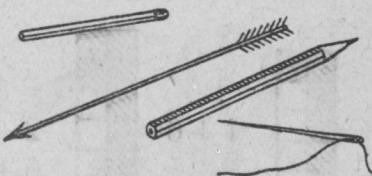
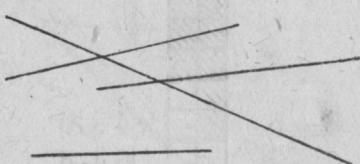
3.	$9+1$	$10-9+6$	$10-7+6$	$10-8$
	$1+9$	$9-7+8$	$9-8+9$	$9-8$
	$10-1$	$10-8+6$	$10-6+5$	$10-9$
	$10-9$	$9-8+7$	$9-7+6$	$9-6$

4. Коробкашкэ 2 кандэ да 8 ѿшкар карандашым пыштымэ. Коробкаштэ чылажэ кунар карандаш?

5. Йоча тэтрадым 7 ыршийлан налэш.
10 ырший гыч тудо кунарым пöрылтэн на-
лэш?

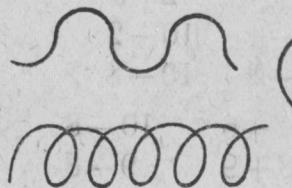
- 6.** $6+1+3$ $6+2-5$ $7+2-4$ $3+5-6$
 $10-6+5$ $10-5+2$ $10-4-5$ $10-9+5$
 $7+3-6$ $6+3-4$ $7+1-3$ $1+7-5$
- 7.** $9-6+5$ $9-5+3$ $9-4+5$ $10-7+5$
 $6+4-7$ $8-6+5$ $8-7+9$ $2+8-9$
 $9-3+4$ $2+7-4$ $3+6-5$ $8-5+7$
- 8.** $8-5+6$ $10-7+4$ $10-9+7$ $2+7-6$
 $9-8+5$ $7-4+5$ $7-6+8$ $8-7+6$
 $4+6-5$ $9-6+4$ $2+6-5$ $1+9-5$

Вийаш да кадыр корэш.

Вийаш корэш-влак.

1. Кагазэш линэйкым пыштэн ик монар вийаш корэшым коро. Ышкэ йырэт ончалат, вийаш корэшлам ончыкто.

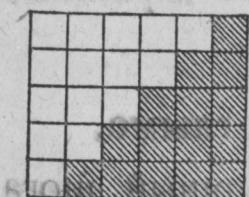
Кадыр корэш-влак.

2. Иктаж монар кадыр корэшым ыштэ. Ышкэ йырэт ончалат, кадыр корэшлам ончыкто.

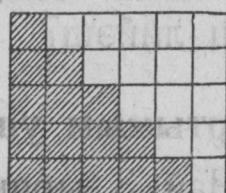
Мэтр дэн висымэ.

1. Күвар ўмбалан 1 мэтр, 2 мэтр, 5 мэтрим висэ.
  2. Кандра гыч 3 мэтр кужутан сапымыштэ.
  3. 3 мэтр ситцым висымэ, вара адак 5 мэтрим. Чылажэ кунар мэтр ситцым висымэ.
  4. 9 мэтр выньэр гыч 5 мэтржым пүчкын налмэ. Кунар мэтр кодын?
  5. Ик кашакыштэ 6 мэтр чэп, вэсыштыжэ~~4~~ 4 мэтр. Чылажэ кок кашакыштэ кунар мэтр?
  6. 7 мэтр матэрий (пасма) гыч ик тувырим да ончылак сакышым ургымо. Тувырлан 5 мэтр пурэн. Ончылак сакышлан кунар мэтр кайэн?
  7. Мастэрскойшто кок онга. Иктыжэ 4 мэтр кужытан, вэсыжэ 6 мэтр кужытан. Кок онга пырлья кунар мэтр кужытан улыт?
  8. 8 мэтран онга гыч ўстэл дэн пүкэнэм ыштымэ. Йустэллан 3 мэтр онга пурэн. Пүкэнлан кунар мэтр кайэн?

Түнгэлтүүш лу мартэ числа-влак.

$$\begin{array}{l} 5 + ? = 6 \\ 4 + ? = 6 \\ 3 + ? = 6 \\ 2 + ? = 6 \\ 1 + ? = 6 \end{array}$$

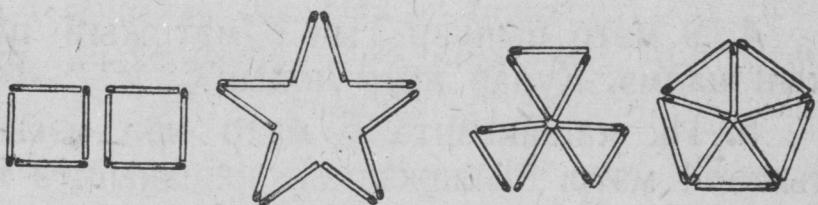
$$\begin{array}{l} ? + 5 = 6 \\ ? + 4 = 6 \\ ? + 3 = 6 \\ ? + 2 = 6 \\ ? + 1 = 6 \end{array}$$

- ## 1. Ёдмо палэ олмэш числам возо.

2. $5 + ? = 7$ $2 + ? = 7$ $? + 2 = 8$ $? + 6 = 8$
 $3 + ? = 7$ $4 + ? = 7$ $? + 4 = 8$ $? + 7 = 8$
 $1 + ? = 7$ $6 + ? = 7$ $? + 1 = 8$ $? + 5 = 8$

3. $7 + ? = 9$ $? + 1 = 9$ $? + 3 = 10$ $? + 2 = 10$
 $2 + ? = 9$ $? + 3 = 9$ $6 + ? = 10$ $4 + ? = 10$
 $6 + ? = 9$ $? + 5 = 9$ $? + 7 = 10$ $? + 9 = 10$

- 4.** Кум окса гыч 9 ыршийым ыштэ.
5. Ныл окса гыч 10 ыршийым шотло.

6. Спичкэ дэн тыгай фигур-влакым ыштэ. Кажнэ фигурлан кунар спичкэ кайа?

$2+2$	$2+2+2+2$	$3+3$	$4+4$
$2+2+2$	$2+2+2+2+2$	$3+3+3$	$5+5$

Эртымым ушэштарымэ.

$1.$	$2+6$	$8-7$	$1+8$	$10-6$	$7-6$
	$9-7$	$3+6$	$10-7$	$1+7$	$2+7$
	$1+9$	$2+8$	$4+6$	$9-8$	$8-6$
	$10-8$	$10-9$	$9-6$	$1+6$	$3+7$

2. Вийаш корэшым,vara кадыр корэшым корэшлэ.

3. Могай окса-влак гыч 10 ыршийым шотлаш лийэш?

Эртымым ушэштарэн шотлымо.

1. Чай 3 ырший, сакр 5 ырший шога. Сакыран ик стакан чай мош шога?

8   2. Йоча 10 ыршийлан ручка дэн пэрам
8   налын. Ручка 8 ырший шога. Пэра мош
0   шога?

0   3. Нэр солык-влаклан 2 мэтр ош сица
0   кайэн, шүргё шовычлан—6 мэтр. Солык-
0   влак дэн шовычлан чылажэ кунар мэтр
0   сица кайэн?

0   4. 7 мэтр ташмам налмэ. 3 мэгржэ гыч
изэ күпчык (мындэр) ўмбал кылдыш ур-
гымо. Кодшыжо кунар мэтр?

0   5. Йоча-влак 6 кэчигыч ик кэчышты-
жэ канат. Кунар кэчэ нуно тунэмьт?

0   6. Арньаштэ кунар кэчэ? Арньаштэ ку-
нар кэчэ пашам ыштат?

0   7. Йошкар пусаклан йоча-влак 3 куго
да 6 изэ шүдьрым ыштэнэйт. Кунар шүдь-
рым ыштэнэйт?

8. $4+2-3$ $6-4+5$ $4+3-6$ $7-2+3$
 $9-3+4$ $7+3-2$ $8-4+5$ $6+2-7$
 $5+4-2$ $8-5+6$ $5+5-6$ $1+8-5$
 $10-7+5$ $8+2-4$ $9-6+4$ $7-5+6$

9. $5+2-3$ $4+4-3$ $1+9-5$ $2+8-3$
 $8-2-5$ $1+5-2$ $7-4+7$ $10-9+6$
 $2+4+3$ $3+3+4$ $9-7+8$ $9-8+7$
 $7+2-4$ $1+7-6$ $10-8+7$ $4+6-3$

10. $3+4-5$ $8-7+6$ $4+5-7$ $2+8-4$
 $8-5+6$ $2+6-4$ $10-6+4$ $5+4-8$
 $1+9-7$ $3+5-6$ $2+5-6$ $9-5+6$
 $9-4+5$ $9-6+7$ $4+6-9$ $2+7-4$

1	3	4
4	1	3
3	4	1

1	3	5
4	3	2
4	3	2

4	3	
2		3
4	2	

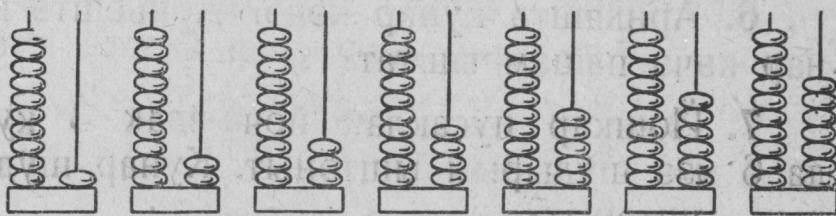
3	1	5
	3	
		2

11. Числа-влакым рэд дэн да ўлкыла чотлэн лук.

12. Могай числа-влакым возыдэ кодалтын?

Нумэрацэ. 20 мартэ ушымаш да мёнгэштарымэ.

Числа-влакым шотлымо да возымо.

1. Кажнэ пар чэпыштэ кунар шэр (шырча)?

2. Сүрэтыштэ ончыктэн вэс түкын каласэ: лу да кум шэр, лу да шым шэр, лу да вич шэр.

3. Вэс түкын каласэ: лу да кандаш шэр; лу да индэш шэр; кок лу.

4. 10 спичкым ик кашакыш пид. Лу спичкым да адак куд спичкым ончыкто. Тыдым числа дэн каласэ. Тыдым ончыктэн вэс түкын каласэ: лу да ныл спичкэ, лу да кок спичкэ, лу да индэш спичкэ,

5. Кашак лу спичкым, адак моло посна спичкэ-влакым налын числа-влакым ыштэ: луаткоытым, луатвизытым, луаткандашым, луатиктым, луаткумытым, луатшымытым.

1	0
---	---

6. Нуль олмэш моло цифр-влакым пыштэ. Могай числа лийэш, тудым кагазэш возо. Тыгай числа-влакым кашак лу спичкэ дэн посна спичкэ-влакым ушэн ыштэ.

7.	$10+2$	$9+10$	$16-6$	$15-10$	$1+10$
	$10+7$	$3+10$	$18-8$	$19-10$	$10+5$
	$10+4$	$5+10$	$17-7$	$14-10$	$8+10$
	$10+6$	$8+10$	$13-3$	$12-10$	$10+10$
8.	$10+3$	$7+10$	$19-9$	$18-10$	$12-2$
	$10+9$	$6+10$	$14-4$	$11-10$	$17-10$
	$10+1$	$4+10$	$11-1$	$16-10$	$16-6$
	$10+8$	$2+10$	$15-5$	$13-10$	$20-10$

Луым вончыдэ ушымо да мёнгэштарымэ.

I.

1. Катушка шүртö 12 ырший шога, парньаш—6 ырший. Кокытшо пырлья мош шогат?

2. Полдыш дэн чылдар пиdmэ имэ 15 ырший шогат. Чылдар пиdmэ имэ 3 ырший шога. Полдыш мош шога?

3.	$3+2$	$4+3$	$5+2$	$6+2$	$7+1$
	$13+2$	$14+3$	$15+2$	$16+2$	$17+1$
	$3+3$	$4+4$	$5+3$	$6+3$	$7+2$
	$13+3$	$14+4$	$15+3$	$16+3$	$17+2$

4.	8—2	9—4	6—2	17—2	18—3
	18—2	19—4	16—2	17—4	15—3
	8—4	9—6	6—3	17—3	19—3
	18—4	19—6	16—3	17—5	14—3

5. Колхозышто вольык ончышо ўдрамаш-влак 11, ушкан лўштышё—8. Чылажэ вольык ончымо кудывәчыштэ пашам кунарын ыштат?

6. 17 ушкан гыч 5 ушканым лўштыымым чарнымэ. Кунар ушкан лўшталтэш?

7.	12+3	15+2	13+4	16+2	13+6
	12+4	16+2	11+5	15+3	14+5
	15+5	17+2	15+1	14+4	15+4

8.	17—2	19—6	13—2	17—5	17—4
	17—3	19—5	14—3	16—4	18—3
	17—4	19—4	15—4	15—3	19—2

9. Илышэ пусакыштэ ош кролик—12, шэмүжэ 7. Чылажэ кунар кролик?

10. 16 мэтран она гыч пўкэн дэн ўстэл-влакым ыштымэ. Пўкэнлан 4 мэтр она кайэн. Ўстэллан кунар мэтр кайэн?

II.

1. Модыш пойэзд вагон ышташ 18 спичкэ коробка кайэн, паровозлан 2 коробка. Пўтўнъ пойэздан кунар коробка кайэн?

2. Йашныкыштэ 20 кубик. Тувэч 4 кубикым налына. Йашныкыштэ кунар кубик кодэш?

3.	19+1	15+5	18+2	10—3	20—6
	11+9	13+7	12+8	20—3	20—8
	16+4	18+2	13+7	10—7	22—5
	14+6	17+3	17+3	20—7	20—9

4. Йоча-влак у кнага гыч 8 страницым лудыныт. Лудшаш 12 страницэ кодын. Кнагаштэ чылажэ кунар страницэ?

5. Коробкышто 20 пэра ильэ. Тывэчын 18 пэрам учэник-влаклан пуэдымэ. Кунар пэра кодын?

6. $17 + 3$ $14 + 6$ $20 - 5$ $20 - 11$
 $3 + 17$ $6 + 14$ $20 - 15$ $20 - 13$
 $20 - 3$ $20 - 6$ $20 - 8$ $20 - 16$
 $20 - 17$ $20 - 14$ $20 - 18$ $20 - 19$

7. $14 + 3 - 5$ $15 + 5 - 7$ $4 + 16 - 8$
 $18 - 2 - 4$ $20 - 8 + 4$ $20 - 17 + 5$
 $12 + 7 - 3$ $11 + 9 - 6$ $2 + 18 - 7$

8. $5 + ? = 20$ $19 + ? = 20$ $8 + ? = 20$
 $17 + ? = 20$ $7 + ? = 20$ $16 + ? = 20$
 $2 + ? = 20$ $12 + ? = 20$ $3 + ? = 20$

III.

1. Штопка шүртö 8 ырший, ик пачкэ имэ 11 ырший шогат. Кокытшо пырлья мош шогат?

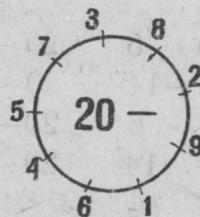
2. Кагазыштэ 15 полдыш. Ончылак сакышэш 12 полдышым ургымо. Кагазэш кунар полдыш кодын?

3. $6 + 1$ $2 + 6$ $3 + 13$ $2 + 14$ $3 + 13$
 $6 + 11$ $2 + 16$ $3 + 12$ $4 + 13$ $5 + 12$
 $7 + 2$ $4 + 5$ $3 + 14$ $7 + 11$ $8 + 11$
 $7 + 12$ $4 + 15$ $3 + 16$ $1 + 18$ $6 + 12$

4. $18 - 2$ $15 - 2$ $19 - 13$ $16 - 12$ $19 - 17$
 $18 - 12$ $15 - 13$ $19 - 14$ $17 - 12$ $18 - 11$
 $16 - 3$ $15 - 3$ $19 - 15$ $18 - 12$ $17 - 13$
 $16 - 13$ $15 - 12$ $19 - 16$ $19 - 12$ $16 - 14$

$$\begin{array}{lll}
 5. & 14 - 12 + 15 & 15 - 11 + 16 \\
 & 18 - 13 + 12 & 6 + 14 - 18 \\
 & 17 - 12 + 14 & 19 - 16 + 15 \\
 & 19 - 15 + 12 & 20 - 17 + 14
 \end{array}
 \quad
 \begin{array}{lll}
 19 - 14 + 15 & 16 - 13 + 12 & 3 + 17 - 11 \\
 16 - 13 + 12 & 3 + 17 - 11 & 19 - 12 + 13
 \end{array}$$

$$\begin{array}{lll}
 6. & ? + 13 = 16 & 12 + ? = 16 \\
 & ? + 12 = 17 & 14 + ? = 19 \\
 & ? + 11 = 15 & 13 + ? = 17
 \end{array}
 \quad
 \begin{array}{lll}
 ? + 15 = 18 & ? + 12 = 19 & ? + 13 = 15
 \end{array}$$

7. Онго йыр цифр-влакым чшо да мёнгэштарэ.

Кок дэйствийан задач-влак.

1. Кунар ырший улмаш? Пёрылтэн кунар налмэ? Маркэ мош шога?

2. Йоча карандашым 15 ыршийлан налын, пэром 2 ыршийлан, тудын оксажэ 3 ырший кодын. Йочан чылажэ кунар ырший оксажэ улмаш?

3. Ик стакан сакыран чайлан да сука-ралан 20 ыршийым түлымё. Сукара 12 ырший шога, сакр лэч посна чай 3 ырший шога. Сакыржэ мош шога?

4. Колхоз пазарэш колхозник 20 тэнгэлан парэнтгым ужалэн, 2 тэнгэлан шёнчалым, 5 тэнгэлан кэросиным налын. Кунар тэнгэ оксажэ кодын?

Вискалымаш.

1. Виса воктэн тыгай гирь-влак лийман:

1 килограм   2 килограм

2 килограм   5 килограм

10 килограм

2. 1 килограм дэн киндым, шёнчалым, пискэ шүкүм висэ. Кудыжо вэрым шукуырак налэш? Могай гирь-влак дэн 8 килограмым висаш лийэш? 9 килограмым? 7 килограмым?

3. Виса дэн вискалэн, 1 килограм нэлгыт ўзгарым ойыро; 2 килограм нэлгытым; пэл килограм нэлгытым.

4. 2 килограм сакырым, 5 килограм ложашым, 3 килограм шүрашым налмэ. Тыкочыш наста-влак пырлья мон нэлгыт лийыт?

5. Мэшакыштэ 16 килограм ложаш ильэ. 5 килограмжым кучылтмо. Кунар килограм ложаш кодын?

6. Висыдэ ик килограм нарэ парэнтгым ойырэн пыштэ. Вара тудым висэн ончо. Висыдэ пэлкилограм нарэ шёнчалым ойырэн пыштэ. Вара тидым висэн ончо.

Эртывым ушэштарымэ.

1.	$10 + 8$	$12 + 3$	$14 + 6$	$3 + 17$	$4 + 13$
	$16 - 6$	$18 - 5$	$20 - 8$	$20 - 11$	$19 - 15$

2. Плакатлан 13 шэм буквам да 7 ўошкар буквам пүчкаш күлэш. Чылажэ кунар буквам пүчкаш күлэш?

Луым вончэн ушымо да мёнгэштарымэ.

I.

1. $8 + ? = 10$ $? + 3 = 10$ $2 + ? = 10$ $? + 6 = 10$
 $7 + ? = 10$ $? + 5 = 10$ $4 + ? = 10$ $? + 3 = 10$
 $6 + ? = 10$ $? + 9 = 10$ $1 + ? = 10$ $? + 8 = 10$
2. $10 - ? = 5$ $10 - ? = 2$ $17 - ? = 10$ $15 - ? = 10$
 $10 - ? = 3$ $10 - ? = 6$ $13 - ? = 10$ $18 - ? = 10$
 $10 - ? = 8$ $10 - ? = 9$ $19 - ? = 10$ $16 - ? = 10$
3. $9 + 1 + 7$ $7 + 3 + 5$ $5 + 5 + 4$
 $8 + 2 + 4$ $1 + 9 + 6$ $4 + 6 + 3$
 $6 + 4 + 1$ $3 + 7 + 7$ $2 + 8 + 9$
4. $2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2$
 $20 - 2 - 2 - 2 - 2 - 2 - 2 - 2 - 2 - 2$
5. $5 + 5 + 5 + 5$ $2 + 4 + 4 + 4 + 4$
 $20 - 5 - 5 - 5$ $18 - 4 - 4 - 4 - 4$
6. $1 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3$
 $19 - 3 - 3 - 3 - 3 - 3 - 3$

II.

1. Йоча изоравалан 9 кужо тойам да 5 күчүк тойам пужарэн шымартэн. Чылажэ кунар тойам йамдылэн?

2. Коробкаштэ 13 карандаш: 4 кандэ, молыжо ўошкарғэ. Коробкаштэ кунар ўошкар карандаш?

3. $9 + 1 + 1$ $9 + 1 + 2$ $9 + 1 + 3$
 $9 + 2$ $9 + 3$ $9 + 4$
 $11 - 1 - 1$ $12 - 2 - 1$ $13 - 3 - 1$
 $11 - 2$ $12 - 3$ $13 - 4$

4.	$9+1+4$	$9+1+5$	$9+1+6$
	$9+5$	$9+6$	$9+7$
	$14-4-1$	$15-5-1$	$16-6-1$
	$14-5$	$15-6$	$16-7$
5.	$9+1+7$	$9+1+8$	$9+1+9$
	$9+8$	$9+9$	$9+10$
	$17-7-1$	$18-8-1$	$19-9-1$
	$17-8$	$18-9$	$19-10$
6.	$9+5-12$	$18-9+2$	$9+6-13$
	$6-7+3$	$9+4+6$	$17-8+9$
	$15-6+8$	$12-3-5$	$9+7-14$
7.	$9+8-15$	$9+2+8$	$13-4+6$
	$9+9+2$	$14-5+4$	$9+3+8$
	$16-5-2$	$17-5+3$	$15-2-4$

8. Ола гыч пойэзд 5 вагон плугым, 4 вагон ёдымё машинам, 3 вагон трактырым нангайа. Чылажэ пойэзд колхоз-влаклан кунар вагон машиным нангайа?

9. Групышто 17 октябрят. Нунын коклаштэ эргэ 8. Групышто ёдыр-октябрят кунарэ?

10. 9 октябрятын звэздочкышт уло. Вожатый адак 8 звэздочкам кондыш. Үндэ кунар октябрятын звэздочкышт уло?

III.

1. Шёрлыкышто 8 кнага кийа. Тушко адак 7 кнагам пыштышна. Чылажэ кунар кнага лийэ?

2. Йошкар пусаклан йоча-влак 13 тэнгэм погэныт. 5 тэнгэлан плакатым налышыт. Оксашт кунарэ кодын?

3.	$8+2+1$	$8+2+2$	$8+2+3$
	$8+3$	$8+4$	$8+5$
	$11-1-2$	$12-2-2$	$13-3-2$
	$11-3$	$12-4$	$13-5$
4.	$8+2+4$	$8+2+5$	$8+2+6$
	$8+6$	$8+7$	$8+8$
	$14-4-2$	$15-5-2$	$16-6-2$
	$14-6$	$15-7$	$16-8$
5.	$8+2+7$	$9+1+7$	$17-9$
	$8+9$	$9+8$	$17-8$
6.	$8+6-12$	$8+5+7$	$8+7-13$
	$9+7-8$	$9+6-7$	$9+5-6$
	$8+9-14$	$8+8-11$	$8+4+7$
	$8+3+9$	$9+8-15$	$9+4-5$
7.	$14-?=8$	$11-?=8$	$15-?=8$
	$8+?=16$	$17-?=9$	$8+?=13$
	$16-?=9$	$8+?=15$	$17-?=8$

8. „Кожлам ида пытарэ“ лозунглан кунар буквa күлэш?

9. „Кожлам ида пытарэ“ лозунглан йо-ча-влақ чийан кагаз гыч 8 куго кож сүрэтым да 6 изэ кож сүрэтым пүчкыч. 12 кож сүрэтым кагазэш клэитлышт (лүмылышт). Клэитлаш кунар кож сүрэт кодын?

IV.

1. Ик кёршэкыш 7 стакан шёр пура, вэссышкэ 6 стакан. Кок кёршэкышкэ кунар стакан шёр пура?

2. Мэшакыштэ 12 килограм парэнгэ. Тувэчын 5 килограмжым налылтын. Кунар килограм кодын?

- 3.** $7+3+1$ $7+3+2$ $7+3+3$
            $7+4$ $7+5$ $7+6$
            $11-1-3$ $12-2-3$ $13-3-3$
            $11-4$ $12-5$ $13-6$
- 4.** $7+3+4$ $7+3+5$ $7+3+6$
            $7+7$ $7+8$ $7+9$
            $14-4-3$ $15-5-3$ $16-6-3$
            $14-7$ $15-8$ $16-9$
- 5.** $8+7$ $7+8$ $9+7$ $7+9$
            $15-7$ $15-8$ $16-7$ $16-9$
- 6.** $7+5-3$ $7+8-6$ $11-4+6$
            $7+7-6$ $7+9-4$ $16-9+7$
            $7+6-5$ $13-6+5$ $12-5+8$
            $7+4-2$ $15-8+9$ $14-7+4$

V.

1. Мастэрскойшто 6 она улмаш. Адак 8 онгам налыныт. Чылажэ мастерскойшто кунар она лийин?

2. 12 мэтр чэп гыч 7 мэтрым пүчкын налмэ. Кунар мэтр кодын?

- 3.** $6+4+1$ $6+4+2$ $6+7$ $6+8$
            $6+5$ $6+6$ $7+6$ $8+6$
            $11-1-4$ $12-2-4$ $13-6$ $14-6$
            $11-5$ $12-6$ $13-7$ $14-8$
- 4.** $6+9$ $5+6$ $5+7$ $5+8$ $5+9$
            $9+6$ $6+5$ $7+5$ $8+5$ $9+5$
            $15-6$ $11-5$ $12-5$ $13-5$ $14-5$
            $15-9$ $11-6$ $12-7$ $13-8$ $14-9$
- 5.** $4+7$ $4+8$ $4+9$ $3+8$ $3+9$
            $7+4$ $8+4$ $9+4$ $8+3$ $9+3$
            $11-4$ $12-4$ $13-4$ $11-3$ $12-3$
            $11-7$ $12-8$ $13-9$ $11-8$ $12-9$

6.	$2+9$	$11-8+9$	$13-7+6$	$13-9+7$
	$9+2$	$6+9-8$	$2+9-8$	$5+7-9$
	$11-2$	$13-7+9$	$12-8+9$	$14-8+5$
	$11-9$	$5+6-9$	$3+8-7$	$3+9-6$

7. Йумыдымо ушэм картычкэ дэн 2 маркылан рвээзэ 11 ыршийм түлэн. Ик маркэ 5 ырший шога, вэсүжэ 1 ырший. Картычке мош шога?

8. Ий түнгэлтышэш пэрвой групышто 6 йумыдымо йоча ильэ, ындэ 15 йоча уло. Групышто кунаар йумыдымо артэн?

Литр дэн висымэ.

1. Ик калай атыш 9 литр кэросин пура, вэсышкэ 7 литр. Кок атышкэ кунаар литр кэросин пура?

2. Ик бутылкаш 2 литр кэросин пура, вэсышкэ пэл литр. Кок бутылкашкэ кунаар литр пура?

3. Кум кудкэчыштэ 20 литр кэросиным йүлатымэ. Пэрвой куд кэчыштэ 8 литр пытэн, вэсыштыжэ 6 литр. Кумышо кудкэчыштэ кунаар кэросин пытэн?

4. Литрыштэ—4 стакан. Кёршэкышкэ 2 литр шёрым ўоктарымэ,vara адак 3 стаканым. Кёршэкышкэ чылажэ кунаар стакан шёр пурэн?

5. Йоча пörтыштö эр кочкышлан 9 литр шёрым пуалтын, кэчывал кочкышлан 8 литр. Пүтүнь кэчывал йоча-влаклан кунаар литр шёрым пуэнйт?

6. Вэдраштэ—12 литр. Суткалан уш-
кал 1 вэдра шёрым пуа. Эрдэнэ 4 литрым,
кэчвалым 3 литрым лүштэн налмэ. Каастэнэ
кунар литр лүшталтын?

7. Бутылкашкэ кок стаканат пэлэвүд
пура. Кок бутылкашкэ кунар стакан пура?

Эртымын ушэштармэ.

1.	$9+5$	$12-4$	$6+6$	$11-6$	$3+8$
	$16-7$	$9+8$	$11-7$	$8+7$	$15-9$
	$7+6$	$14-7$	$8+6$	$12-9$	$9+4$
	$13-5$	$2+9$	$16-8$	$7+5$	$18-9$

2. Октябрят дэн пионьэр-влак пырлья
самольот ышташ 14 тэнгэм погэнэйт. Пио-
ньэр-влак 9 тэнгэм погэнэйт. Октябрят-
влак кунар тэнгэм погэнэйт?

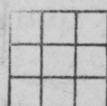
Эртымын ушэштарэн шотлымо.

1.	$9+5-8$	$8+7-9$	$3+9-7$	$9+6-8$
	$7+6-4$	$6+8-5$	$6+7-9$	$8+8-9$
	$8+4-6$	$5+9-6$	$2+9-8$	$7+9-8$
	$4+9-7$	$7+7-9$	$8+5-6$	$6+5-9$

2.	$2+?=11$	$?+7=11$	$?+8=17$	$6+?=14$
	$?-7=5$	$?-9=6$	$11-?=4$	$12-?=6$
	$12-?=3$	$?+5=13$	$?+9=16$	$?+7=13$
	$?+7=15$	$?-6=5$	$?-9=9$	$?-3=8$

3.	$15-6+8$	$12-8+7$	$12-5+8$
	$18-9+7$	$11-6+8$	$11-3+6$
	$17-9+8$	$12-9+8$	$16-8+3$
	$15-8+4$	$14-7+9$	$15-7+9$

4. Тыгай квадратым ыштэ. 1, 2, 2, 3, 3,
4, 4, 5 да 6-ан цифрым йамдылэ. Ну-
ным ышкэ квадратэшэт тыгэ сэрэ:
каждэ рэтыштэ альэ күшүч ўлкы-
ла чотлымаштэ 10 лэкшэ.

5. 3, 3, 4, 4, 5, 5, 5 да 6-ан цифр-влакым тыгэ сэрэ: кожнэ рэтыштэ альэ күшүч ўлкё шотлымаштэ 13 лийжэ.

6. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 да 9-ан цифр-влакым тыгэ сэрэ: ик рэтыштэ альэ күшүч ўлкё шотлымаштэ 15 лийжэ.

7. 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 да 10-ан цифр-влакым тыгэ сэрэ: кожнэ рэтыштэ альэ күшүч ўлкё шотлымаштэ 18 лийжэ.

Коло мартэ шукэмдымэ да пайлымэ.

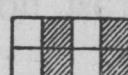
2 дэн налаш. 2 дэн пайлаш.

$$\begin{array}{l} 2+2 \\ 2 \times 2 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 2+2+2 \\ 2 \times 3 \end{array}$$

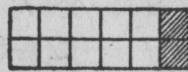

$$\begin{array}{l} 2+2+2+2 \\ 2 \times 4 \end{array}$$

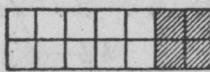

$$\begin{array}{l} 2+2+2+2+2 \\ 2 \times 5 \end{array}$$

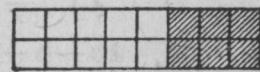
1. Пытартыш корнысо примэрым тыгэ луд: 2-ым налаш 2 каны, 2-ым налаш 3 каны, 2-ым налаш 5 каны.

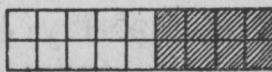
$$\begin{array}{l} 2 \times 5 + 2 \\ 2 \times 6 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 2 \times 5 + 2 \times 2 \\ 2 \times 7 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 2 \times 5 + 2 \times 3 \\ 2 \times 8 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 2 \times 5 + 2 \times 4 \\ 2 \times 9 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 2 \times 5 + 2 \times 5 \\ 2 \times 10 \end{array}$$

4. Тэрэш кок пёрнья дэн ышташ гын,
6 тэран обоз кунар пёрньам нангайа?

5. Паша урокышто 7 учэнник 2 конвэрт
дэн ыштэнэйт, 5 учэнник иктыдэн. Чылажэ
кунар конвэртый ыштэнэйт?

6. Паша пёлэм пырдыжыштэ ныл пудаштэ
2 пилья гыч сакымэ, 6 пудаштэ иктыгыч.
Паша пёлэмыштэ чылажэ кунар пилья?

7.	$2 \times 3 + 9$	$2 \times 5 + 8$	$(11 - 9) \times 3$
	$2 \times 6 - 8$	$2 \times 9 - 15$	$(14 - 12) \times 4$
	$2 \times 4 + 9$	$2 \times 7 - 6$	$2 \times (15 - 8)$
	$2 \times 8 - 7$	$2 \times 10 - 13$	$2 \times (16 - 7)$

8. 8 спичкым коктытлэн пайлэ. Кунар
кана кок спичкэ лийэш?

$$8 : 2 = 4.$$

Ты примэрым тыгэ луд: 8 пайлаш 2
дэн, лийэш 4.

9. 12 пурсам пар-пар пайлэна. Кунар
пар лийэш?

10. Йашлыкыштэ 14 чийа. Кажнэ учэнник-
лан 2 чийа дэн пуэнэйт. Чийам кунар учэнник
налын?

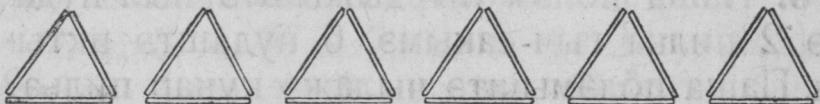
11. 16 ыршийым, 18 ыршийым ышташ
2 ыршийаш оксам кунар кана налаш күлэш?

12. 2 вэдра шёр гыч 1 килограм ўй лий-
эш. Колхозысо чыла ушканым лүштымёнгё
20 вэдра шёр лийын. Ты шёр гыч кунар
килограм ўй лэктэш?

13. $8:2$ дэн $4:2$ дэн $10:2$ дэн $14:2$ дэн
 $16:2$ дэн $12:2$ дэн $18:2$ дэн $20:2$ дэн

14. $2 \times (13 - 5)$ $14 : (15 - 13)$ $2 \times (15 - 6)$
 $18 : (16 - 14)$ $12 : (14 - 12)$ $(20 - 2) : 2$
 $16 : (19 - 17)$ $20 : (11 - 9)$ $2 \times (14 - 9)$
 $2 \times (11 - 5)$ $16 : (19 - 17)$ $(19 - 5) : 2$

3 дән налаш. 3 дән пайлаш.

1. 2, 4 күмлүкаш ышташ кунар спичкэ күләш? 3 дән 6 күмлүкашлан? 5 күмлүкашлан?

2. Вокзалышкэ машина опташ 20 йашлыкым колташ күләш. Грузовик 3 дән 5 кана намийэн. Вокзалыш колтышаш адак кунар йашлык кодын?

3. 17 мәтр күжытан чәп гыч кажныжә 3 мәтр күжыт 4 кашакым пүчкыныт. Кодшыжо кунар мәтр?

4. 6 ўстәлым ыштымә. Кажнә ўстәллан 3 она кайән, адак 2 она кодын. Чылажә кунар она улмаш?

5. $3 \times 4 + 5$ $(15 - 12) \times 6$ $3 \times 2 + 9$
 $3 \times 6 - 9$ $(17 - 14) \times 5$ $3 \times 4 - 7$
 $3 \times 5 - 8$ $(20 - 17) \times 2$ $3 \times 5 - 9$
 $3 \times 3 + 2$ $(11 - 8) \times 4$ $3 \times 6 + 2$

6. 6 спичкә гыч, 12 спичкә гыч күмлүкаш-влакым ыштә. Кунар күмлүкаш лийәш?

7. Тувурлан 3 мәтр күмда выньэр кайа. 9 мәтр гыч, 18 мәтр гыч кунар тувур ләктәш?

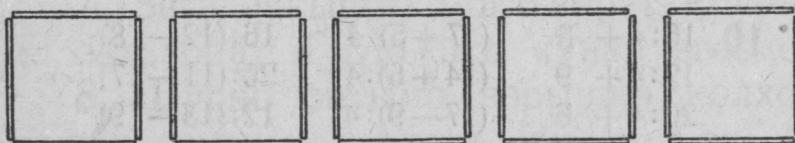
8. Йоча-влак кролик пукшаш 15 кәшым кондәнүт. Кажнә кәчын кролик-влак-

лан 3 кэшыр гыч пуэнит. Кондымо кэшыр кунар кэчылан ситэн?

9. $(8 + 7):3$ $(20 - 2):3$ $(12:3) + 9$
 $(6 + 12):3$ $(9 + 6):3$ $(18:3) + 7$
 $(14 - 5):3$ $(17 - 8):3$ $(15:3) + 12$
 $(5 + 7):3$ $(3 + 9):3$ $(6:3) + 18$

10. $3 \times (12 - 8)$ $9:(11 - 8)$ $(6 + 9):3$
 $3 \times (19 - 4)$ $15:(20 - 17)$ $(16 - 7):3$
 $3 \times (11 - 9)$ $18:(12 - 9)$ $(11 + 7):3$
 $3 \times (16 - 13)$ $12:(18 - 15)$ $(4 + 8):3$

4 дэн налаш. 4 дэн пайлаш.

1. Кок квадратым ышташ кунар спичкэ күләш? 4 квадратлан? 3 квадратлан? 5 квадратлан?

2. Ты пойәздын кунар кольса? Кольса-влакым нылыт дэн шотло.

3. Мастэрскойшто 5 пүкәным ышташ 17 йолым йамдыләнит. Угычын кунар йолым ышташ күләш?

4. Учәник 4 примәран 3 задачым ыштән,vara адак 2-ым ыштән. Чылажә кунар задачым ыштән?

5. Рәзинка 4 ырший шога. 4 рәзинкам да 2 ыршийлан ик пәрам налмә. Кунар окса пытән?

6. $4 \times 2 + 6$ $(12 - 8) \times 3$ $4 \times (11 - 8)$
 $4 \times 3 + 7$ $(11 - 7) \times 2$ $4 \times (13 - 8)$
 $4 \times 4 - 9$ $(20 - 16) \times 5$ $4 \times (11 - 9)$
 $4 \times 5 - 17$ $(17 - 13) \times 4$ $4 \times (13 - 9)$

7. 8 спичкә гыч кунар квадратым ышташ лийәш? 16 спичкә гыч? 12 гыч? 20 гыч?

8. Паша пёләмыштә 16 күзö. Ты күзö-влакым ўстәл йэда 4 дэн пыштымә. Паша пёләмыштә кунар ўстәл?

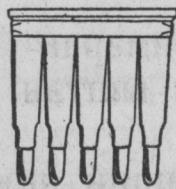
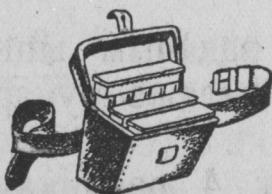
9. Колхоз апшат-кудышто 13 таган. Угычын адак 7 ыштымә. Ты таган-влак дэн кунар имным таганлаш лийәш?

10. $16 : 4 + 8$ $(7 + 5) : 4$ $16 : (12 - 8)$
 $12 : 4 + 9$ $(14 + 6) : 4$ $20 : (11 - 7)$
 $20 : 4 + 6$ $(17 - 9) : 4$ $12 : (13 - 9)$
 $8 : 4 + 18$ $(12 + 8) : 4$ $8 : (20 - 16)$

11. 4 ырший дэн 3 рэзинкам да 2 ырший дэн 4 пәрам налмә. Чылажә кунар түлымö?

12. Рамым ышташ 4 комылья кайа. 18 комылья гыч икмонар рамым ыштымә, 2 комылья кодын. Кунар рамым ыштымә?

5 дэн налаш, 5 дэн пайлаш.

1. Сүрэтим ончэн каласыза. Кок обоймышто кунар патрон? Кум обоймышто?

2. Йошкаармәйс 4 обоймо патроным лўйэн. Кунар патроным лўйэн?

3. З вичыршийашлан катушка шүртэм да пидмэ имым налмэ. Пидмэ имэ 3 ырший шога. Катушка шүртö мош шога?

4. Виш йашлык ышташ 5 она күлэш. Рвээзэ-влак тыгай 4 йашлыкын ыштынэшт. Кум она ок ситэ. Рвээзэ-влакын кунаар онгашт уло?

5. $5 \times 2 - 8$ $(11 - 6) \times 4$ $15 - (5 \times 2)$
 $5 \times 3 - 9$ $(14 - 9) \times 2$ $9 - (5 \times 3)$
 $5 \times 4 - 14$ $(13 - 8) \times 3$ $(12 - 7) \times 4$

6. 10 ыршийштэ кунаар вичырший? 15 ыршийштэ? 20 ыршийштэ?

7. Звэздочкышто 5 октябрэйт. Групышто 20 октябрят. Групышто кунаар звэздочко?

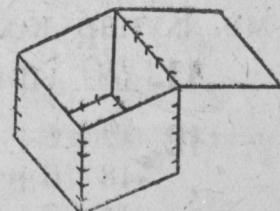
8. Шурно оптымо вэрышкэ колхоз 19 мэшак шурным колтэн. Ик имньэш 4 мэшакым, молэшыжэ 5 мэшак дэн оптэнит. Колхоз шурным кунаар имньэ дэн колтэн?

9. $10 : 5 + 9$ $(9 + 6) : 5$ $15 : (13 - 8)$
 $15 : 5 + 8$ $(13 + 7) : 5$ $10 : (11 - 6)$
 $20 : 5 + 15$ $(13 - 3) : 5$ $20 : (14 - 9)$

10. $15 : (11 - 8)$ $(7 + 8) : 5$ $15 : 3 + 9$
 $(14 - 9) \times 4$ $(9 + 11) : 5$ $(8 + 7) : 5$
 $20 : 4 + 8$ $5 \times 3 - 9$ $20 : 5 + 7$

6, 7, 8, 9 да 10 дэн налаш. 6, 7, 8, 9 да 10 дэн пайлаш.

1. Пэтыртышан коробка ышташ 6 квадрат күлэш. Тыгай 2 коробкам ышташ кунаар квадрат күлэш? 3-лан кунаарэ күлэш?

2. 19 ыршийлан ученик 7 ырший дэн 2 тэтрадым да 1 рэзинкам налын. Рэзинка мош шога?

3. Карандаш 8 ырший шога, пэра 2 ырший. 2 карандаш да 1 пэра мош шогат?

4. Рвээз-влакын 2 йашлык кубикишт уло, кожнэ йашлыкыштэ 9 кубик дэн. Тувэчын 14 кубикым налыныт. Кунаар кубик кодын?

5. Ик пачкиштэ 10 коробка спичкэ. 2 пачкэ гыч 17 коробкам налмэ. Кунаар коробка кодын?

6.	$6 \times 2 - 4$	$(14 - 8) \times 2$	$20 - (6 \times 3)$
	$6 \times 3 - 9$	$(11 - 5) \times 3$	$17 - (6 \times 2)$
	$7 \times 2 - 6$	$(12 - 5) \times 2$	$18 - (7 \times 2)$

7.	$8 \times 2 - 7$	$(15 - 7) \times 2$	$19 - (8 \times 2)$
	$9 \times 2 - 16$	$(16 - 7) \times 2$	$20 - (9 \times 2)$
	$10 \times 2 - 13$	$(18 - 8) \times 2$	$16 - (6 \times 2)$

8. Йоча-влак спичкэ коробка гыч модыш пёртым ыштэныт. Кожнэ порт 6 окнан лийшаш. 12 окна, 18 окна кунаар пёrtlан сита?

9. Йоча-влак шорвондым ыштат. Нуно 14 пүйым ыштэныт, кожнэ шорвондылан 7 пүй күлэш. ыштымэ пүйышт кунаар шорвондылан сита?

10. Кольаса 9 пүйан. 18 пүйым юамдылымэ. Кунаар кольсалан сита?

11. 20 ыршийштэ кунаар луырший?

12.	$12 : 6 + 17$	$(15 + 3) : 6$	$18 : (14 - 8)$
	$18 : 6 + 9$	$(7 + 5) : 6$	$12 : (13 - 7)$
	$14 : 7 + 13$	$(8 + 6) : 7$	$14 : (15 - 8)$

$$\begin{array}{lll}
 13. & 16 : 8 + 7 & (9 + 7) : 8 & 16 : (12 - 4) \\
 & 18 : 9 + 11 & (3 + 15) : 9 & 18 : (12 - 3) \\
 & 20 : 10 + 9 & (12 + 6) : 9 & 20 : (18 - 8)
 \end{array}$$

14. Кок шымкәчан арњаштә кунар паша кәчә?

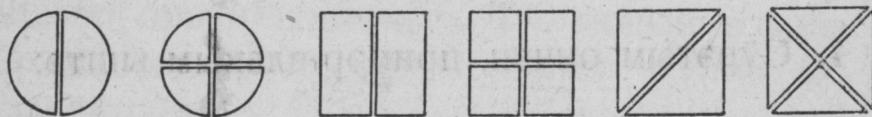
15. Пашазә бригадә 3 кудкәчан арња жаплан колхозыш ләктын. Тывәчын 2 кәчә корнылан кайән. Бригадә колхозышто кунар кәчә пашам ыштән?

Эртыйым ушәштарымә.

$$\begin{array}{llll}
 1. & 3 \times 5 & 4 \times 3 & 4 \times 5 & 2 \times 9 \\
 & 5 \times 4 & 6 \times 3 & 2 \times 6 & 4 \times 4 \\
 & 5 \times 3 & 2 \times 10 & 6 \times 2 & 3 \times 6 \\
 & 9 \times 2 & 3 \times 4 & 2 \times 8 & 7 \times 2
 \end{array}$$

2. Ик катушка гыч 2 пörтыктымö мөдышым ышташ лийәш. Йоча-влак пэрвой 12-ым ыштәнүт, вара 8-ым. Нуылан кунар катушка күлүн?

Пәлэ. Чәрык.

1. Пәлым, вара чәрыкым өнчүкто.
2. Түрлө чийан кагазәшстакан йыр корэн, тыртыш-влакым пүчкүн нал. Кок түрлө чийан йыргәшкә кагазым пәлыгыч лош пүч. Кок түрлө чийан. йыргәшкә пәләвлакым үшән тичмаш тыртышым ыштә.

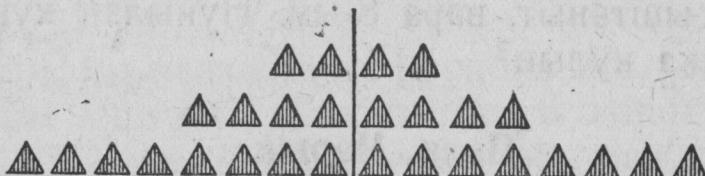
Кажнэ пэлэшыжэ цыфр дэнэ $\frac{1}{2}$ возо.

Кок йыргэшкэ кагазым ныл тёр ужашлан пүч. Ныл түрлө чийан чэрык-влакым ушэн пүтүнъ тыртышым ыштэ. Кажнэ чэрыкэш цыфр дэнэ $\frac{1}{4}$ возо.

Пүтүнъ тыртышыштэ 2 пэлэ. Пүтүнъ тыртышыштэ ныл чэрык.

3. Клэткан кагазым пүчкын кум икгай квадратым ыштэ. Иктыж гыч пэлэ-влакым, вэсүж гыч чэрык-влакым ыштэ. Нунын ўмбалан цыфр дэн: пэлым, чэрыкым возо. Тэртрадьэш пүтүнъ квадратым, пэлквадратым, чэрык квадратым клэйтлэ.

Иктёр 2 ужашлан пайлаш.

1. Сүрэтым ончэн, примэр-влакым ыштэ:

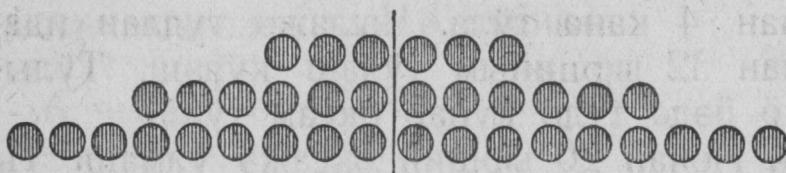
$$\begin{array}{lll} 2+2 & 4+4 & 8+8 \\ 2\times 2 & 4\times 2 & 8\times 2 \\ 4:2 & 8:2 & 16:2 \end{array}$$

Пытартыш корнысо примэр-влакым тыгэ луд: 4-ым иктёр 2 ужашлан пайлаш, 8-ым иктёр 2 ужашлан пайлаш, умбакат тугак.

2. 10 чийан карандашым 2 коробкашкэ лош ыштэн пыштэ. Кажнэ коробкаштэ кунар карандаш лийэш?

3. Иктёр шот гыч 2 паровоз ышташ 20 кольасам йамдылымэ. Паровозын пэл монгыржо йэда кунар кольаса лийэш?

4. Ик калай атыштэ 9 литр кэросин, вэсыштыжэ 5 литр. Ты кэросин гыч пэлыжым йүлатэн пытарымэ. Кунар литр кодын?

5. Сүрэтым ончэн, примэр-влакым ыштэ:

$$\begin{array}{lll} 3+3 & 6+6 & 9+9 \\ 3 \times 2 & 6 \times 2 & 9 \times 2 \\ 6 : 2 & 12 : 2 & 18 : 2 \end{array}$$

6. Кок ик гай шырчык омарталан 12 онам йамдылымэ. Кажнэ шырчык омарталан кунар она күлэш?

7. Йоча-влак 14 изэ кольымы да 6 изэ модыш орвам ыштэнэйт. Ты модыш-влакын пэлыжым выставкыш колтымо. Кунар модыш кодын?

8. 2-лан пайлаш лиймэ числа-влакым 20 маркэ рät дэн возо. Ниним түгэл числа-лан пайлалтшэ (чотныйэ) числа маныт.

$$\begin{array}{llll} 9. \quad 8 : 2 + 9 & 18 : 2 + 5 & (8+6) : 2 & (15+1) : 2 \\ 16 : 2 + 7 & 10 : 2 + 7 & (7+5) : 2 & (3+7) : 2 \\ 14 : 2 + 6 & 6 : 2 + 9 & (19-1) : 2 & (13-5) : 2 \\ 12 : 2 + 8 & 20 : 2 - 4 & (17+3) : 2 & (15-9) : 2 \end{array}$$

4 төр ужашлан пайлымаш.

1. 4 коробкаш иктёр пайлэн опто: 8 спичкым, 12 спичкым, 16 спичкым, 20 спичкым. Кажнэ коробкаштэ кунар спичкэ?

$$\begin{array}{l} 2 \times 4 \\ 8 : 4 \end{array} \quad \begin{array}{l} 3 \times 4 \\ 12 : 4 \end{array} \quad \begin{array}{l} 4 \times 4 \\ 16 : 4 \end{array} \quad \begin{array}{l} 5 \times 4 \\ 20 : 4 \end{array}$$

2. 16 спичкэ гыч квадратым ыштэ. Тудын кажнэ вэлжылан кунар спичкэ күлэш?

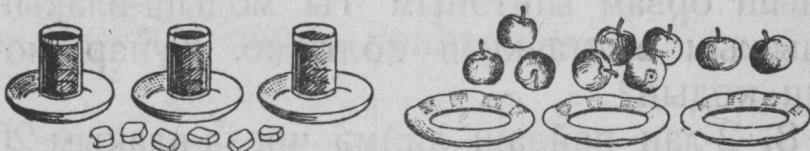
3. Мопрын члэнжэ члэн оксам идалуклан 4 каны тूла. Чылажэ тудлан идалуклан 12 ыршийым тूлаш күлэш. Түлымыжё йэда тудо кунар оксам түлэй?

4. Йочан 20 ырший оксажэ улмаш. Тыоксан нылымышэ ужашыж дэн тудо конвертыйм налын. Оксажэ кунарэ кодын?

5. 4-лан, кодшыжо лийдэ, пайлалтшэ числа-влакым 20 маркэ рät дэн возо.

$$\begin{array}{lll} 6. \quad 16 : 4 + 7 & (15 - 7) : 4 & 16 : (12 - 8) \\ 20 : 4 + 6 & (13 + 7) : 4 & 12 : (11 - 7) \\ 12 : 4 + 8 & (6 + 6) : 4 & 20 : (13 - 9) \end{array}$$

3 да 6 иктёр ужашлан пайлаш.

1. Сакырым стакан йэда, олмам тарэлка йэда иктёр ыштэн опташ күлэш. Кажнэ стаканыш кунар катыш сакрым пышташ возэш? Кажнэ тарэлкаштэ кунар олма ли-йэш?

2. 2×3 $6 : 3$ 3×3 $9 : 3$

3. З орвалан 12 кольасам ышташ күлэш. Кажнэ орвалан кунар кольасам ышталтэш.

4. 15 мэтр кольэнкор гыч 3 икгай халатым ургымо. Кажнэ халатлан кунар мэтр кольэнкор кайэн?

5. 3 икгай йашныкыштэ 18 кубик. Кажнэ йашлыкыштэ кунар кубик?

6. 4×3 5×3 6×3
 $12 : 3$ $15 : 3$ $18 : 3$

7. Кэчын иктёр кучэн 12 литр шёрым 6 кэчышкэн кучэнит. Кэчэ йэда кунар лите шёрым кучэнит?

8. 6 кэчылан 18 килограм парэнгым налмэ. Кажнэ кэчын парэнгым иктёр кучэнит. Кэчэ йэда кунар килограм парэнгэ пытэн?

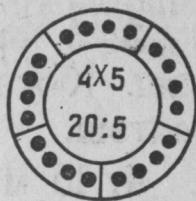
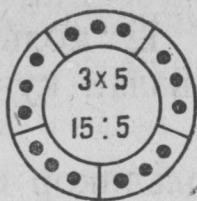
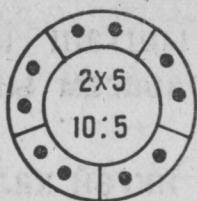
9. 2×6 $12 : 6$ 3×6 $18 : 6$

10. $6 : 3 + 9$ $9 : 3 + 17$ $(9 + 9) : 6$
 $15 : 3 + 6$ $12 : 6 + 12$ $(8 + 7) : 3$
 $18 : 3 + 7$ $18 : 6 + 16$ $(4 + 8) : 6$
 $12 : 3 + 8$ $15 : 3 + 15$ $(20 - 2) : 3$

11. 3 мэтр матэрийлан 12 тэнгэм түлымö. Вара адак ик мэтрим налмэ. Чылажэ кунар тэнгэ оксам түлымö?

12. 20 лист кагаз гыч 3 икгай тэтрадьым ургымо. Кодшыжо 2 лист. Кажнэ тэтрадьлан кунар лист кагаз пурэн?

5 иктёр ужашлан пайлаш.

1. Сүрэтым ончэн кажнэ онго көргүсөй примэр-влакым шотло.

2. Носилкам ышташ тойа-влакэш 5 онам пудалэнэйт. Тудлан 20 пуда кайэн. Она йэда кунаар пудам кырымэ?

3. 15 мэтр выньэр гыч 5 икгай мэшакым ургымо. Кажнэ мэшаклан кунаар мэтр выньэр кайэн?

4. Ик мэшакыштэ 12 килограм ложаш улмаш, вэсыштыжэ—8 килограм. Ты ложаш гыч 5 икгай киндым ыштэнэйт. Кажнэ киндылан кунаар ложаш кайэн?

$$5. \begin{array}{lll} 10 : 5 + 18 & (11 + 9) : 5 & 20 : (16 - 11) \\ 20 : 5 + 7 & (17 - 7) : 5 & 15 : (12 - 7) \\ 15 : 5 + 9 & (7 + 8) : 5 & 10 : (19 - 14) \end{array}$$

7, 8, 9, 10 иктёр ужашлан пайлаш.

1. 14 шулдыш киндым 7 тарэлкаш иктёр пайлэн пыштэнэйт. Кажнэ тарэлкаштэ кунаар шулдыш?

2. 16 күзым 8 ўстэмбалан иктёр пайлэн пыштэнэйт. Ўстэл йэда кунаар күзö?

3. 18 килограм сакырым 9 мэшакэш иктёр пайлэн пыштымэ. Мэшак йэда кунаар килограм?

4. 20 лист кагазым 10 конвэртэш иктёр пайлэн пыштымэ. Кажнэ конвэртыштэ кунар лист кагаз?

5. 2×7 2×8 2×9 2×10
 $14 : 7$ $16 : 8$ $18 : 9$ $20 : 10$

6. 7 мэтр пасма 14 тэнгэ шога. 1 мэтржэ мош шога?

7. 20 полдышым налын 9 тувурэш иктёр пайлэн ургэныт, адак 2 полдыш кодын. Кажнэ тувурэш кунар полдышым ургэныт?

8. 17 мэтр чэп гыч 1 мэтржым пүчкын налмэ. Кодшыжым 8 иктёр ужашлан пайлымэ. Кажнэ ужашыжэ кунар мэтр күжыт?

9. Ик групышто 10 ученик 20 конвэртэм ыштэныт. Вэс групышто 7 ученик 14 конвэртэм. Кудо групышто шукурак ыштэныт?

10. 8 тэрэш икгай оптэн чылажэ 10 кож пырньам да 6 пүнчё пырньам нангайат. Кажнэ возэш күнаар пырња гыч пыштэныт.

11. 7 кожла рушылан 6 пүнчым да 8 күэм пүчкаш күлэш. Кажныжылан кунаар гыч пүчкаш возэш?

12. $2 \times (20 - 12)$ $2 \times (20 - 11)$ $2 \times (3 + 7)$
 $16 : (11 - 9)$ $18 : (15 - 13)$ $20 : (20 - 18)$
 $16 : (12 - 4)$ $18 : (15 - 6)$ $20 : (16 - 6)$

13. $(5 + 9) : 7$ $18 : (12 - 3)$ $(20 - 6) : 7$
 $(17 + 1) : 9$ $20 : (7 + 3)$ $(19 - 1) : 9$
 $(9 + 7) : 8$ $14 : (11 - 4)$ $(6 + 14) : 10$
 $(12 + 8) : 10$ $16 : (15 - 7)$ $(15 + 1) : 8$

Кокымшо лу числа-влак.

1. Моганьэ икгай окса-влак гыч 10 ыршийым ышташ лийэш? 12 ыршийым? 15 ыршийым? 16 ыршийым? 18 ыршийым? 20 ыршийым?

2. 12 йыргэшкым сүрэтлэн рät дэн ыштэ. Рät йэда иктёр лиижэ. Тыдым кузэ ышташ лийэш?

3. Пэра 2 ырший, тэтрадь 7 ырший шога? 14 ыршыйлан кунар пэрам налаш лийэш? Кунар тэтрадым?

4. 15 шыгыльым рät дэн шогалтэ, кажнэ рäтыштэ 3 дэн лиижэ. Кунар рät лийэш? Ту шыгыльэ-влакымак 5 дэн шогылтыл. Кунар рät лийэш?

5. 16 омартам рät дэн шогалтылаш күлэш, кажнэ рäтыштэ иктёр лиижэ. Кажнэ рäтыштэ кунар омарта лийэш?

6. 18 йыргэшкэ сүрэтым рät дэн сүрэтлэ, рät йэда иктёр лиижэ. Ты задачым түрлöйён дэн шонэн ыштэ.

7. 20 спичкым икмонар коробкыш тёр шотлэн оптат күлэш. Кунар коробкаш опташ лийэш?

8. Кажнэ рäтыш иктёр шогалтэн, 20 учэникым кунар рät дэн шогалташ лийэш?

9. $12 : 2$ $12 : 6$ $12 : 3$ $12 : 4$
 2×6 6×2 3×4 4×3 $16 : 8$

10. $15 : 3$ $15 : 5$ $16 : 2$ $16 : 4$ 8×2
 3×5 5×3 2×8 4×4

11. $18 : 2$ $18 : 3$ $18 : 6$ $18 : 9$
 2×9 3×6 6×3 9×2

12. $20 : 2$ $20 : 4$ $20 : 5$ $20 : 10$
 2×10 4×5 5×4 10×2

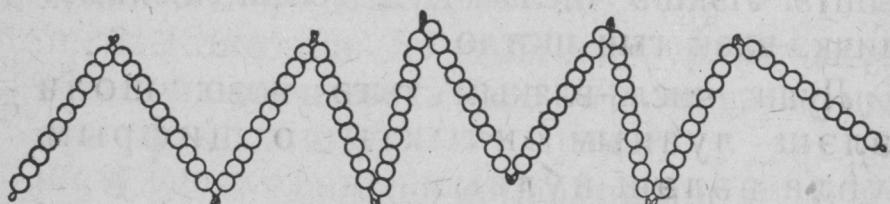
Эртыымым ушәштарымэ.

$$\begin{array}{lllll} 1. \quad 12 : 4 & 15 : 5 & 18 : 3 & 16 : 4 & 20 : 4 \\ 14 : 7 & 18 : 2 & 16 : 8 & 15 : 3 & 18 : 6 \\ 20 : 5 & 12 : 6 & 20 : 10 & 18 : 9 & 12 : 3 \end{array}$$

2. 18 спичкә коробка гыч йоча-влак мөдыш трактырым да 4 икгай мөдыш орвам ыштәнүт. Трактырлан 6 коробка кайэн. Кажнә орвалан кунар коробка кайэн?

Түңгалтыш шүдö.

Числа-влакым шотлымо дэн возымо.

1. 1 луаным, 2 луаным, 3 луаным, умбакыжат 10 луан мартэ ончыкто.

2 луаным коло, кум луаным кумло,
4 луаным ниллә ман, туләч умбакат.

10 луаным ик шүдö маныт.

2. 3 луаным да 7 иктаным ончыкто. Ты числам вэс түрлын каласә. Ончыктэн вэс түрлын каласә: 5 луаным да 6 иктаным;
4 луаным да 3 иктаным; 9 луаным да 9 иктаным; 10 луаным.

Лу-влак	Иктэ-влак
НБУК 9870	80

3. Шүдö спичкым шотлэн нал. Лу спичкым пиддэ кодо, молыжым лу дэн пидын опто.

Таблицын шола вэлышкә б-ан цифрым пыштә, пурла

вэлыш 4. Кокытшым иквэрэш луд. Тыгай числаамак спичкэ пиыш-влак гыч да пиддымэ спичкэ-влак гыч шотлэн ыштэ. Ты числаам возо.

Луан-влакым шола вэлэш, иктан-влакым пурла вэлэш возо.

4. Луан олмэш, иктан олмэш түрлө цифрым пыштат, нуным луд. Тыгай числаамак пидмэ да пиддымэ спичкэ-влак дэн шотло. Нуным тэдрадьэшэт возо.

5. Луан-влак олмэш түрлө цифрым пыштэ. Лэкшэ числаам луд. Тыгай числаамат спичкэ-влак гыч шотло.

Луан числа-влакым тыгэ возо: шола вэлэш луаным ончыктышо цифрым, пурла вэлэш нульым.

20, 30, 40, 50, 60, 70, 80, 90, 100 числа-влакым тичмаш луан числа-влак ма-найт.

6. Ты числа-влакым луд: 16, 25, 46, 50, 74, 86, 90, 100.

7. Цифр дэн возо: коло шымыт; кумло кудыт; ныллэ кумыт; кутло; кандашлу.

8. Тэнгэштэ кунаар икырший? Кунаар луырший?

9. 5 луыршийштэ кунаар икырший? 7 луыршийштэ? 6 луыршийштэ да 9 ыршийштэ? 4 луыршийштэ да 5 ыршийштэ?

10. Тыгай числа-влакыштэ кунаар луан да иктан-влак: 38, 42, 57, 64, 80, 96, 50, 75?

11. Возо: тэндан групшто кунар ученик, задачникиштэ кунар страниц, ачатлан кунар ий?

Тичмаш луан - влакым ушымо да мёнг-гэштарымэ.

1. Завод цэхыштэ пашам 50 пёрийн да 30 ёдрамаш ыштат. Цэхыштэ чылажэ кунар пашазэ?

2. Ученик сбэркассыш 2 колдыршийм да 10 ырший оксам пыштэн. Сбэркассыштэ тудын кунарэ оксажэ?

3. Колхозын 50 тыгылай урлык да 40 куго урлык чывыжэ уло. 70 чывэ муным мунчат. Кунар чывэ ок мунчо?

4. Кум ёдрамаш копэративыш шёдё муным кондэныт. Иктыжэ 30 муным, вэсыжэ 40 муным кондэн. Кумышыжо кунарэ кондэн?

5.

$10 + 10$	$50 + 10$	$90 + 10$	$40 + 50$
$20 + 10$	$60 + 10$	$20 + 40$	$70 + 20$
$30 + 10$	$70 + 10$	$30 + 50$	$30 + 60$
$40 + 10$	$80 + 10$	$60 + 20$	$80 + 20$

6.

$100 - 10$	$60 - 10$	$20 - 10$	$90 - 30$
$90 - 10$	$50 - 10$	$50 - 30$	$100 - 40$
$80 - 10$	$40 - 10$	$100 - 60$	$70 - 50$
$70 - 10$	$30 - 10$	$70 - 40$	$100 - 70$

7.

$40 + 60$	$100 - 80$	$20 + 30$	$90 - 50$
$30 + 40$	$90 - 60$	$30 + 70$	$100 - 70$
$60 + 30$	$80 - 20$	$60 + 40$	$90 - 20$
$20 + 50$	$60 - 40$	$70 + 30$	$80 - 30$

8. Колхозышто 100 ушкаллан 3 вича. Ик вичаштэ 50 укшал, вэсыштыжэ 20 ушкал. Кумышо вичаштэ кунар ушкал?

9. Йүштö вичаштэ шогымо годым ушкал-влак кэчэ йэда 50 вэдра шёрым пуэнт. Вичам шокшэмдымёнгö кэчын 70 вэдрам пуаш түнгалыныт. Кунар вэдрам шукирак пуаш түнгалыныт?

10. Мастэрской гыч 3 копэративыш 90 вэдрам колтымо. Ик копэратив 20 вэдрам налын, вэсыжэ 30 вэдрам. Кумышо копэратив кунар вэдрам налын?

11. $(10+30)-(60-50)$ $(90-30)+(70-50)$
 $(60+20)-(10+40)$ $(10+70)-(100-60)$
 $(90-70)+(100-60)$ $(60-20)+(70-40)$

12. $(20+60)-(90-50)$ $(50-40)+(90-80)$
 $(100-30)-(60-30)$ $(30+60)-(50+20)$
 $(70-60)+(80-40)$ $(30+40)-(60-20)$

13. Школлан кок мучаш ситцам пуэнт. Ик мучаштыжэ 40 мэтр, вэсыштыжэ 20 мэтр. Тывэчын 50 мэтр ситцыж дэн школышто чиймэ изэ халат-влакым ургэнит. Кунар мэтр ситцэ кодын?

14. Йаслышкэ пэрвой 60 муным налынит, варажым 40, тывэчын 70 муным шолтэныт. Кунар муно кодын?

15. $60+20-40$ $20+70-60$ $80+20-50$
 $20+80-30$ $100-60+50$ $90-60+70$
 $-100-40+20$ $50+20+30$ $30+50-20$

16. $50-?=30$ $?-40=60$ $?+70=100$
 $40+?=90$ $80-?=20$ $?-20=70$
 $30+?=70$ $70-?=30$ $?-40=50$

$$\begin{array}{lll}
 17. ? + 40 = 90 & 60 + ? = 90 & 20 + ? = 60 \\
 ? - 20 = 80 & 70 - ? = 50 & ? - 60 = 30 \\
 ? - 50 = 40 & 100 - ? = 60 & ? - 40 = 40
 \end{array}$$

18. Тұнықтышо класышкә корнан тэтрадым 60, клёткан тэтрадым 40 кондэн. Учәнік-влаклан 80 тэтрадым пүэдэн. Кодшыжо кунарә?

Тынарылан шуко альә шагал.

1. Фабрикыштә пашазә кәчын 80 мәтр сицим куа. Ударник 10 мәтрлән шуқырак куа. Ударник кәчәш күнар мәтр сицим куа?
2. Ик амбарыштә 90 мәшак уржа, вэсынштә 20 мәшаклан шагалрак. Вәс амбарыштә кунар мәшак уржа?
3. Колхоз ларьок кәчывал кочкыш мартә 40 литр шёрым ужалән, кочкыш ләч вара 10 мәтрлән шуқырак ужалән. Кәчә мучко ларьок кунар литр шёрым ужалән?
4. Кум колхоз танасән ломыжым погәнит. Пәрвой колхоз 70 мәшак ломыжым погән, вэсыжә 20 мәшаклан шуқырак, кумышыжо кокымшо ләч 10 мәшаклан шуқырак погән. Кумышо колхоз кунар мәшак ломыжым погән?
5. Шошым агалан колхоз пар имньэ дән куралмә 50 плугым олмыктән йамдылән, ик имньэ дән куралмым 10 плуглан шагалрак. Шошым агалан чылажә кунар плугым олмыктән йамдылымә?

6. Копэративыштэ 80 вэдра; каструль вэдра лэч 20-лан шагалрак; салма-влак каструль лэч 10-лан шагалрак.

Копэративыштэ кунар салма?

7. Октьабрят-влак самольотлан пэрвой 12 тэнгэ оксам погэныт,vara адак 8 тэнгэм. Пионьэр-влак октьабрят-влаклэч 10 тэнгэм шукурак погэныт. Пионьэр-влак кунар оксам погэныт?

8. Шыл заготовкылан ик колхоз 20 сösнам пуэн, вэс колхоз 10 сösнaland шукурак. Кок колхоз кунар сösнам пуэн?

Эртымым ушэштарымэ.

1.	60 + 20	80 - 50	10 + 50	60 - 50
	70 + 30	90 - 40	20 + 70	70 - 40
	20 + 60	70 - 30	30 + 40	90 - 70
	40 + 50	100 - 60	50 + 30	100 - 80

2. Йоча-влак 30 модыш пушым да 40 пöртиктымё модышым ыштэныт; 20 модышым нуно ышканышт кодэныт, молыжым школыш коштдымо изи йоча-влаклан пöлэклэныт. Кунар модышым пуэныт?

Тичмаш луан-влакым шукэмдымэ да пайлымэ.

I.

1. Колхозыш 5 йэнг пурэн. Нил йэнгжэ пай оксам 10 тэнгэ дэн пуэныт, иктыжэ 20 тэнгэм пуэн. У колхозник-влак чылажэ кунар тэнгэ пай оксам пуэныт?

2. Ик совхоз олашкэ 40 бидон шёрым колтэн, вэсүжэ 50 бидоным. Кажнэ магазин олаштэ 10 бидон гыч налын. Шёрым кунар магазин налын?

3. 10×2 10×5 10×8 $(10 \times 9) - (10 \times 4)$
 10×3 10×6 10×9 $(10 \times 8) - (10 \times 5)$
 10×4 10×7 10×10 $(10 \times 7) - (10 \times 3)$

4. $20 : 10$ $50 : 10$ $80 : 10$ $(60 : 10) + (70 : 10)$
 $30 : 10$ $60 : 10$ $90 : 10$ $(90 : 10) + (40 : 10)$
 $40 : 10$ $70 : 10$ $100 : 10$ $(70 : 10) + (50 : 10)$

5. Тунэммэ винтовка (пышал) 10 тэнгэ шога. 6 винтовкам да 20 тэнгэаш патроным налмэ. Чыла налмэ ўзгар мош шога?

6. Пашазын сберкассыштэ 40 тэнгэ оксажэ уло. Тудо тушко 10 тэнгэ дэн пыштэн шога. Кунар тылзэ гыч сберкассыштэ оксажэ 100 тэнгэ лийэш?

7. $(30 + 20) : 10$ $(40 + 50) : 10$ $(100 - 20) : 10$
 $(50 + 30) : 10$ $(70 + 30) : 10$ $(90 - 40) : 10$
 $(20 + 40) : 10$ $(100 - 40) : 10$ $(70 - 30) : 10$

8. $(40 + 30) : 10$ $(90 - 20) : 10$ $(80 - 50) : 10$
 $(70 + 20) : 10$ $(80 - 30) : 10$ $(90 - 50) : 10$
 $(30 + 60) : 10$ $(60 - 20) : 10$ $(100 - 70) : 10$

II.

1. Мопрлан полшаши пионъэр 5 ыршийаш 4 оксам, 20 ыршийаш 3 оксам да моло түрлө оксам 2 тэнгэм погэн. Пионъэр чылажэ кунар оксам погэн?

2. Пашазэ-влаклан илаш завод воктэн куго пёртым ыштат. Ты пёртыштö пачаш йэда 20 пачэр дэн 100 пачэр лийшаш. Пёрт кунар пачашан ышталтэш?

3.	20×2	30×2	$40 : 20$	$60 : 30$
	20×3	30×3	$60 : 20$	$90 : 30$
	20×4	40×2	$80 : 20$	$80 : 40$
	20×5	50×2	$100 : 20$	$100 : 50$

4.	$(70 + 10) : 20$	$(40 + 20) : 30$	$(100 - 10) : 30$
	$(50 + 40) : 30$	$(30 + 30) : 20$	$(80 - 20) : 30$
	$(80 + 20) : 50$	$(50 + 30) : 20$	$(100 - 20) : 40$
	$(60 + 20) : 40$	$(30 + 70) : 20$	$(70 - 10) : 20$

5. 30 ырший дэн 3 килограм шүрашлан 20 ыршийаш 5 оксам түлымö. Кунарэ пёрылтэн пуэныт?

6. Тунэмшын сбэркасыштэ 20 ыршийаш 4 оксажэ уло. Тудын акажэ сбэркасыш 10 ыршийлан шукурак пыштэн. Акажын сбэркассыштэ кунар ырший оксажэ?

7. 90 литр шёрым ужалымэ. Ик бидонышто 10 литр, молыштыжо 20 литрлэн улмаш. Кунар бидон шёрым ужалэныг?

III.

1. Опытлан ыштымэ 9 йырангэш кок сорт парэнгым шындымэ: ик сортшо 50 парэнгэ, вэсүжэ 40. Йыранг йэда кунар парэнгым шындымэ?

2. Пакчаштэ 80 йыранг. Корно-влак дэн нуным 4 ужашлан пайлымэ; тыгай 3 ужашыжым куралмэ. Кунар йыранг куралалтын.

3. $30 : 3$ $70 : 7$ $40 : 2$ $80 : 4$
 $40 : 4$ $80 : 8$ $60 : 2$ $90 : 3$
 $50 : 5$ $90 : 9$ $60 : 3$ $100 : 2$
 $60 : 6$ $100 : 10$ $80 : 2$ $100 : 5$

4. $(20+20) : 4$ $(40+50) : 3$ $(70+30) : 2$
 $(40+30) : 7$ $(50+30) : 4$ $(80-20) : 3$
 $(30+50) : 8$ $(100-40) : 2$ $(70-30) : 2$
 $(60+30) : 9$ $(90-10) : 2$ $(20+80) : 5$

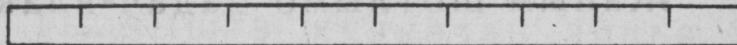
5. З икгай йашлыкыштэ 90 лампэ йанда.
2 йашлыкшым ужалымэ. Кунар лампэ йандам
ужалымэ?

6. Ик килограм шушо ковшта 70 ырший
шога; 4 килограм парэнгэ 10 ыршийлан
шэргырак шога; 1 килограм парэнгэ мош
шога?

7. $80 : (14-6)$ $60 : (12-7)$ $(10+40) : 5$
 $60 : (11-5)$ $40 : (20-16)$ $(80-50) : 3$
 $90 : (16-7)$ $30 : (15-12)$ $(100-20) : 8$
 $70 : (15-8)$ $100 : (2+8)$ $(30+70) : 10$

8. $90 : (11-8)$ $(80-20) : 2$ $(60+40) : 5$
 $80 : (13-9)$ $(90-50) : 2$ $(10+70) : 4$
 $60 : (10-7)$ $(70+20) : 3$ $(50+10) : 2$
 $100 : (14-9)$ $(100-20) : 2$ $(10+90) : 2$

Дэцимэтр да сантимэтрдэн
висымаш.

Дэцимэтр.

1. Сүрэтыштэ дэцимэтрым сантимэтрлан
пöлымö. Дэцимэтрыштэ кунар сантимэтр?
Тыгай дэцимэтрым тэтрадьэшэт ыштэ.

Дэцимэтрыштэ 10 сантимэтр.

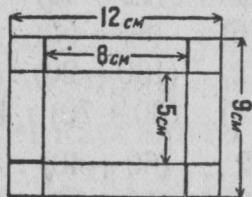
2. Дэцимэтрштэ кунар сантимэтр? 7 дэцимэтрштэ? 3 дэцимэтрштэ? 5 дэцимэтрштэ? 10 дэцимэтрштэ?

3. 40 сантимэтр гыч кунар дэцимэтрым ышташ лийэш? 70 сантимэтр гыч? 90 сантимэтр гыч? 50 сантимэтр гыч? 100 сантимэтр гыч?

1 мэтрштэ 10 дэцимэтр. 1 мэтрштэ 100 сантимэтр.

4. Ўстэлын, тэнгылын, доскан кутушыжым да торэшыжым висэ. Возо, кунар дэцимэтр да сантимэтр лийэ?

5. Ўстэл йолын күжитшым да окна ончылын лондэм йымал күкшитшым висыдэак каласэ,vara висэн ончо.

Коробка пүчкыш.

6. Омсан, окнан, конган торэшыж дэн күкшитшым кунар лиймым чокын каласэ, vara висэн ончо.

7. Кагазэш коробка пүчкышым корэшлымэ. Ты корэшла дэн кардон кагазым тодыл, клэйтлэн коробкам ыштэ.

Жапым шотлымо задач-влак.

1. Час сүрэтым ончо. Стрэлкышт кузэ шогат? Часын стрэлкышт мом ончыктат? Цифэрблат монар ужашлан пайлалтын? Кужо стрэлкэ йыр савырнэн угычын тошто вэрышкыжэ толын шумэш кунар час эрта?

2. Сутка йүдым 12 час гыч түнгалэш. Час шот дэн шотло, сутка түнгалтыш гыч кэчывал маркэ кунар жап эрта. Кэчывал гыч түнгалын вэс сутка түнгалтыш маркэ? Суткаштэ кунар час?

3. Суткаштэ 24 час (шагат). Буржуазнэ элсээ фабриклаштэ йоча-влак чүчкыдынак эр 6 час гыч түнгалын кас 5 час маркэ пашам ыштат. Нуно кэчэмучко чылажэ кунар час пашам ыштат?

4. Октябр рэвольуцо маркэ пашазэ-влак фабриклаштэ эр 6 час гыч түнгалын кас 6 час маркэ пашам ыштэнит. Пашазэ-влак күнар час пашам ыштэнит?

5. Совэт властьыштэ пашазэ-влак эр 7 час гыч түнгалын кэчвал эртэн 3 час маркэ пашам ыштат. Ик шагатлан обэд кочкаш кайят. Пашазэ-влак кунар час пашам ыштат?

6. Эр 9 час гыч кэчывал 3 час маркэ кунар жап эртэн? Эр 11 час гыч кас 7 шагат маркэ? Кас 6 час гыч эр 5 час маркэ?

7. Тылзыштэ 30 сутка. Шошым пасу паша 1-шэ апрэль гыч түнгалын, майын 10-жэ пытыш. Шошо пасу паша курнар жапышкэн шуйнэн?

8. Тылзыштэ кудкэчан арња 5. Тэлым канымэ жайлэч вара школышто 2 тылзат 4 кудкэчан арња тунэмыйт. 6 кэчан арња кунаарэ эрта?

9. Тылзыштэ шымкэчан арња 4. Шошым пасу пашам тылзат пэлэ жап ыштат. Тыштэ шымкэчан арња кунаарэ лийэш?

Эртымым ушэштарэн шотлымо.

1. Пионьэр отрядыштэ 5 звэна, кажнэ звэнаштэ 10 пионьэр. Тылэч посна отрядыштэ звэна-влакын 5 да отрядын 1 вожатый улыт. Ты отрядыштэ чылажэ кунар ѹэн?

2. Ик мэшакыштэ 50 килограм ложаш, вэсыштэ 30 килограм. Ты ложаш гыч нилымшэ ужашижым ужалымэ. Кунар килограм ложашым ужалымэ?

3. Школ столовыйшто обэд 40 ырший шога, стакан чай 5 ыр. Ученик оксажым 2 обдэлан, 4 стакан чайлан ситышашым шотлэн. Тудын оксажэ кунарэ уло?

4. 1 мэтр ташмам налмэ. Ты ташма гыч 6 шүргө шовыч сакышым ургэнэйт, Кажнэ сакымылан 10 сантимэтр кайэн. Кунар сантимэтр ташма кодын?

5. Ик шёрлык ышташ 5 дэцимэтр кужытан 4 онга күлэш. Кум тыгай шёрлык ышташ кунар мэтр она күлэш?

6. $70 : (11 - 4) \quad (30 + 70) : 10 \quad 100 : (30 + 20)$
 $50 : (20 - 15) \quad (40 + 50) : 9 \quad 80 : (10 + 30)$
 $80 : (14 - 6) \quad (90 - 10) : 8 \quad 90 : (70 - 40)$

Эртымым ушэштарымэ.

1. $10 \times 4 \quad 60 : 10 \quad 20 \times 4 \quad 80 : 20 \quad 40 : 4$
 $10 \times 7 \quad 80 : 10 \quad 30 \times 3 \quad 90 : 30 \quad 60 : 3$
 $10 \times 5 \quad 90 : 10 \quad 40 \times 2 \quad 100 : 50 \quad 100 : 5$

2. Рамкым ышташ 60 сантимэтр кужытан брускым 4 тёр ужашлан пүчмё. Кажнэ ужашижэ мон кужыт?

Луым вончыдэ ушымо да мёнгэштарым э.

I.

1. Шэфлымэ колхозыш лэкшэ пашазэ бригадыштэ партийыштэ шогыдымо 22 йэн, комунистышт 7 йэнглан шукурак улыт. Бригадыштэ кунар комунист?

2. Завод-шэф колхозышко 34 плугым да 5 ёдымё машинам колтэн. Завод чылажэ кунар машиным колтэн?

3. Пэрвой Май пайрам годым йоча-влак кок автомобиль дэн кайэнит. Ик автомобиль 37 ученикым, вэсүжэ б учениклан шагалрак нангайэн. Вэс автомобильштэ кунар ученик?

4. Пэрвой групышто Мопрын рвээзэ танжэ 20 йэн. Тушко адак 5 рвээзэ да 3 ёдыр пурэнит. Чылажэ кунар йэн.

5. $30+5$ $50+9$ $47-7$ $34-4$
 $40+7$ $80+2$ $75-5$ $56-6$
 $20+3$ $60+4$ $28-8$ $82-2$
 $70+8$ $90+6$ $91-1$ $69-9$

6. $4+2$ $82+5$ $95+3$ $53+4$
 $54+2$ $43+7$ $64+4$ $31+6$
 $3+5$ $25+4$ $76+2$ $72+7$
 $63+5$ $36+3$ $44+5$ $83+6$

7. $5-3$ $78-6$ $88-5$ $28-3$
 $25-3$ $37-5$ $46-4$ $86-5$
 $9-4$ $54-2$ $69-3$ $99-7$
 $59-4$ $49-6$ $97-2$ $67-4$

8. „Кожла кэчэ“ пайрам годым пэрвой групп 38 пушэнгым шындэн; вэс групп — пэрвой лэч 6 пушэнгылан шагалрак; кумышо групп — кокымшо лэч 4 пушэнгылан шукурак. Кумышо групп кунар пушэнгым шындэн?

9. Пакча сäска нёшмылан 82 ыршийм түлымö, пэлэдыш нёшмылан 7 ырший шукурак. Пэлэдыш нёшмö мош шога?

II.

1. Йошкаармэйэц-влак кайат: 25-жэ винтовкым кучэнит, 20-жо юара улыт. Чылажэ кунар йошкаармэйэц?

2. Урэмьн пурла могырыштыжо 47 пöрт, шола могырышто 40 уло. 70 пöртшö кöй дэн ыштымэ, молыжо пу пöрт улыт. Ты урэмьштэ чылажэ кунар пу пöрт?

3.	$25 + 70$	$65 - 40$	$45 + 30$	$92 - 30$
	$32 + 40$	$72 - 30$	$17 + 60$	$34 - 20$
	$63 + 20$	$86 - 20$	$84 + 10$	$87 - 50$
	$46 + 50$	$94 - 50$	$24 + 70$	$56 - 40$

4.	$53 + 30$	$32 - 10$	$57 + 40$	$96 - 60$
	$38 + 60$	$46 - 30$	$68 + 20$	$67 - 40$
	$24 + 70$	$78 - 50$	$19 + 80$	$73 - 20$
	$76 + 10$	$96 - 70$	$46 + 50$	$64 - 50$

5. Колхозышто ыштышэ кок ёдрамаш копэративиш муным кондэнит. Иктыжэ 30 муным кондэн, вэсыжэ 15 мунылан шукурак. Коктын кунар муным кондэнит?

6. Копэративышкэ пэрвой 40 товарым кондэнит, вара адак 18 товарым. 28 товарым ужалымэ. Кунар товар кодын?

7. Мастэрскойшто пэрвой 40 вэдрам, варажым 54 вэдрам ыштымэ. Магазиныш 64 вэдрам колтымо. Мастэрскойшто кунар вэдра кодын?

8. $30 + 53$ $45 - 15$ $10 + 35$ $92 - 62$
 $60 + 38$ $42 - 12$ $60 + 27$ $64 - 24$
 $80 + 14$ $76 - 36$ $30 + 59$ $23 - 13$

9. $20 + 75$ $81 - 51$ $70 + 18$ $59 - 39$
 $60 + 15$ $73 - 43$ $50 + 17$ $84 - 34$
 $40 + 54$ $96 - 86$ $80 + 13$ $46 - 16$

10. $70 + 21$ $47 - 27$ $40 + 25$ $67 - 27$
 $50 + 48$ $85 - 35$ $20 + 68$ $99 - 69$
 $80 + 17$ $68 - 28$ $50 + 46$ $78 - 48$

III.

1. Паша пёлэмлан 25 ыршийаш картоным, 24 ыршийаш чийан кагазым да 20 ыршийаш клэйым налыныт. Чылажэ кунарэ окса пытэн?

2. Пэрвой Май пайрам кэчын пэрвой группышто 14 тунэмшэ йочам пёлэклымэ, вэс группышто—12, кумышышто—13. Чылажэ пёлэкым кунар тунэмшылан пумо?

3. $36 + 21$ $48 - 16$ $51 + 34$ $95 - 81$
 $17 + 42$ $56 - 32$ $65 + 23$ $47 - 25$
 $55 + 15$ $67 - 43$ $13 + 82$ $76 - 23$
 $62 + 16$ $25 - 14$ $46 + 41$ $59 - 27$

4. $23 + 65$ $38 - 23$ $71 + 24$ $49 - 36$
 $34 + 42$ $46 - 35$ $25 + 52$ $78 - 54$
 $43 + 55$ $29 - 13$ $12 + 86$ $97 - 83$
 $65 + 33$ $57 - 42$ $14 + 73$ $39 - 16$

5. Кум ѿшкаармэйцлан лўйкалаш 36 патроным пумо. Иктыжэ 10 патроным пытарэн, вэсыжэ 11, кумышыжо 12. Нунын кунар патронышт кодын?

6. Лўйкалаш тунэммэ годым ик лўйшö (стрэлок) палэш 38 пульам логалтэн; вэсыжэ 11-лан шукирак; кумышыжо кокымшолэч 15-лан шагалрак. Кумышыжо кунарэ логалтэн?

7.	$68 + 10 - 12$	$52 + 35 - 70$	$67 - 40$
	$24 + 30 - 33$	$33 + 54 - 40$	$91 - 30$
	$45 + 40 - 62$	$15 + 62 - 50$	$85 - 50$
	$38 + 50 - 25$	$19 + 60 - 42$	$96 - 70$

8.	$49 + 30 - 53$	$24 + 40 - 43$	$23 + 52$
	$38 + 50 - 25$	$19 + 60 - 45$	$42 + 36$
	$17 + 70 - 44$	$58 + 20 - 37$	$71 + 17$
	$79 + 10 - 67$	$69 + 20 - 18$	$14 + 45$

9. З йырангэш 98 вож пакча сäска озымын шындымэ: 2 йырангэшыжэ 30 вожым, молыжым кумышо йырангэш. Кумышо йыраныштэ кунар вожым шындымэ?

10. 2 бочкышто 68 вэдра вўд. Ик бочко гыч 16 вэдрам, вэсэ гыч 12 вэдрам налмэ годым, 2 бочкышто вўд иктёр шот кодэш. Ындыхым кажнэ бочкышто кунар вэдра кодын?

11.	$27 + 20 - 15$	$25 + 13 - 20$	$53 - 30 + 16$
	$62 + 10 - 12$	$52 + 45 - 70$	$67 - 40 + 12$
	$24 + 40 - 33$	$32 + 54 - 20$	$94 - 30 + 24$

12.	$45 + 30 - 65$	$13 + 64 - 50$	$86 - 50 + 23$
	$49 + 30 - 53$	$24 + 40 - 43$	$23 + 52 - 40$
	$38 + 50 - 25$	$19 + 60 - 42$	$42 + 36 - 60$

13. Ик йашлыкыштэ 36 вож сäска вондо шындымэ, вэсыштэ 4 вожлан шагалрак. Кок йашлыкыштэ кунар сäска вондо?

14. Ик пидышыштэ 22 рэдискэ пидылтын, вэсыштэ 4-лан шукырак. Кок пидышыштэ чылажэ кунар рэдискэ?

15. $68 - (22 + 23)$ $96 - (48 - 25)$ $78 - 33$

$77 - (14 + 31)$ $78 - (29 - 15)$ $66 - 24$

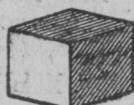
$89 - (12 + 24)$ $49 - (38 - 17)$ $87 - 52$

16. $98 - (32 + 25)$ $67 - (89 - 65)$ $75 - 31$

$56 - (22 + 13)$ $86 - (78 - 54)$ $98 - 63$

$69 - (31 + 15)$ $98 - (67 - 45)$ $59 - 35$

Куб. Бруск. Шар.

Куб.

Бруск.

1. Сүрэт-влакым ончо. Ышке йырэт ончалын, кублан брусклан кэлшышэ ўзгар-влакын лўмыштым каласэ.

2. Шун гыч куб гай чэрнила атым ыштэ. Спичкэ коробка-влакэш шуным тэмэн кэрмыч-влакым ыштэ.

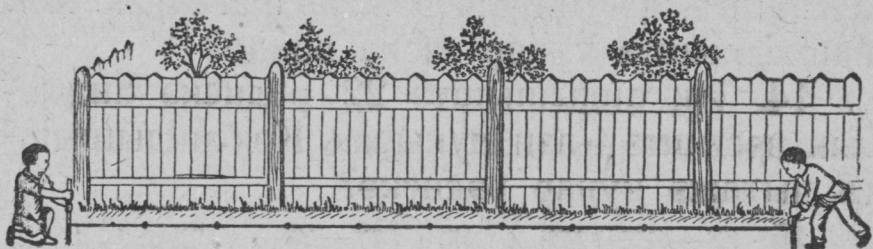

Шар.

3. Шуным чумыртэн икмонар шарым ыштэ. Шун гыч олмам, вишным, топым ыштэ. Кошкымышт мёнгё чи-йалтэ.

4. Куб, бруск, шар гай ўзгар-влакым погыза. Нунын дэн выставкам ыштыза.

Күжyt висымаш.

1. Сүрэтыштэ йоча-влак вискалымэ кандрат дэн пэчэ күжытым висат.

Тыгай кандрам ыштыза. Тудын күжытшо 10 мэтр лийжэ. Вара школ пёртим ик пусакшэ гыч вэс пусакыш висыза.

Тыгай виса кандрат школ пёрт күжытэш кунар кана возэш, адак кунар мэтрым йэшарэн висаш күлэш? Школ пёртын күжытшым висэн палыза.

2. Кудвэчэ күжытэш виса кандрат 6 кана возын, йэшарэн адак 5 мэтрым висаш логалын. Школ кудвэчын күжытшо кунар мэтр?

3. Модыш плошчадкын күжытшо 46 мэтр. Тыштэ кунар виса кандрат лийэш, кунар мэтр кодшыжо?

4. Школ пакчасэ йыранг күжытым чокын каласэ. Вара тудым висэн палэ?

5. Урэм кумдыкын кунар лиймыжым чокын каласэ,vara висэн палэ. Тыгак фонар-влак коклам, пёрт дэн тавэ (виньэм) коклам пэрвой чокын каласэ, vara висэн палэ.

Эртүмым ушэштарымэ.

1.	$42+3$	$40+39$	$69-4$	$85-35$
	$84+5$	$30+67$	$38-7$	$79-59$
	$52+20$	$53+14$	$56-30$	$96-23$
	$37+60$	$27+32$	$94-70$	$87-45$

2. Ик колхозынто зайом налаш 32 колхозник возалтыныт, вэсыштэ 5 колхозни-клан шукурак. Ты колхозлаштэ чылажэ кунар колхозник зайдом налаш возалтын?

Эртүмым ушэштарэн шотлымо.

1. Йоча плошчадкыштэ 38 рвээ да 30 ёдыр. Нунын кокла гыч 26 йоча экскурсыш кайэнтыт. Плошчадкыштэ кунар йоча кодын?

2. 17 йоча „уто“ модыш дэн модыт. Чыланат пардэн шогалыт, Иктышт вана. Кунар пар модыт?

3. Урэмьштэ күй корным олмыктат. Ик вэрэ кок рätт у күй онгам вакшыныт, кажнэ рäтыштэ 7 она. Вэс вэрэ 4 рätт, кажнэ рäтыштэ 3 она. Кунар у күй онгам пыштэнтыт?

4. Газэт ужалышэ 5 ырший дэн 4 газэтым, 10 ырший дэн 6 газэтым ужалэн. Газэт ужалшэ кунар оксам пуртэн?

5. 30 оzym дэн кум йырангэш ковыштан оzymым шындэныт. Ты шот гыч 80 оzym-жо күшкаш түнгалиныт. Кунарыжэ пытэн?

6. Школ пакчац шаваш 48 вэдра вўдым кучэныт. Бочко гыч 30 вэдра вўдым налыныт, молыжым тавэ гыч кондэныт. Тавэ гыч вўдым кунар гана 2 вэдра дэн кондэныт?

7. Ик груп гыч лагэрыш 26 пионъэр кайэн, вэс груп гыч 4 пионъэрлан шагалрак. Чылажэ лагэрыш кунар пионъэр кайэн?

8. Экскурсылан 40 рвээ да 20 ёдыр кайэнит. Рвээзэ-влак иктёр 3 группан пöлалтыныт. Кажнэ группынто кунар рвээзэ?

9. Кок рвээзэ колым кучаш шукшым погат. Иктыжэ 26 шукшым мусын, вэсыжэ 5 шукшлан шагалрак. Коктын кунар шукшым мусыныт?

10. Ик рвээзэ 11 изэ колым кучэн, вэсыжэ кудытлан шукуырак. Коктын кунар колым кучэнит?

11. Садыштэ 3 рät олма пүым шындымэ, рät йэда 6 олма пу. 16 олма пу пэлэдышым колтэн. Кунарыжэ пэлэдэн огыл?

12. Колхоз күтүштö 50 ушкал, 30 шорык да 20 каза. Күтүн пэлыхжэ шот волык энгэр воктэн улыт. Энгэр воктэн кунар вуй волык, шотлыза?

13. Купым кошташ колхозник-влак кок канавым күнчэнит. Ик канавыжэ 22 мэтр, вэсыжэ 4 мэтрлан кужырак. Колхозник-влак чылажэ кунар мэтр канавым күнчэнит?

14. Вүд налмэ олык ик кана солымаштэ 42 воз шудым пуэн. Садэ олык гычак вэс ийжым кок кана солэн налыныт: эр солэн 35 возым, кокымшо кана солимо

годым 14 возым. Кок кана солымаштэ шудым монар возлан шукурак налыныт?

15. Колхозышто 14 комунист, 11 комсомольэц ултыт. Пэрвой Май годым партийыш эшо 12 эн сай ударник да комсомолыш 10 юн пурэнит. Колхозышто кунар члэн партий да кунар комсомольэц?

16.	$60 + 20 - 30$	$20 + ? = 50$	$60 - ? = 20$
	$90 - 40 + 20$	$30 + ? = 70$	$80 - ? = 60$
	$80 + 20 - 60$	$? + 40 = 90$	$? - 30 = 40$
	$70 - 30 + 50$	$? + 50 = 80$	$? - 50 = 30$

17.	$20 \times 4 - 30$	$80 : 2 + 50$	$(20 + 70) : 3$
	$30 \times 3 - 50$	$60 : 3 + 70$	$(80 - 60) \times 5$
	$40 \times 2 - 60$	$100 : 2 + 50$	$(50 + 30) : 4$
	$50 \times 2 - 70$	$90 : 3 + 40$	$(60 + 40) : 5$

18.	$45 + 23 - 17$	$68 - 23 + 34$	$52 + 37 - 44$
	$22 + 37 - 15$	$56 - 34 + 45$	$25 + 33 - 16$
	$46 - 24 + 14$	$24 + 54 - 36$	$34 + 45 - 37$
	$58 - 25 + 32$	$49 - 27 + 43$	$42 + 26 - 35$

19.	$41 + 27 - 18$	$24 + 35 - 13$	$89 - 24 - 33$
	$59 - 25 + 34$	$43 + 46 - 54$	$78 - 31 - 25$
	$79 - 47 + 26$	$67 - 26 + 38$	$99 - 47 - 22$
	$35 - 12 + 41$	$56 - 25 + 47$	$86 - 21 - 35$

20.	$98 - (13 + 22)$	$23 + (87 - 45)$	$87 - (54 - 12)$
	$88 - (15 + 31)$	$34 + (96 - 56)$	$68 - (76 - 32)$
	$76 - (21 + 15)$	$22 + (78 - 34)$	$76 - (67 - 42)$
	$99 - (32 + 26)$	$43 + (89 - 35)$	$97 - (84 - 54)$

ВУЙЛЫМАШ.

Түнглалтыш лу.

Шуко. Иктэ. Кокыт. Кумыт. Нылыт. Визыт. Лу мартэ шот. Квадрат. Виклукаш. Кумлукаш. Тыртыш. Тыртышын пэлжэ. Иктэ дэн ушымо да мёнгэштарымэ. 2 дэн ушымо да мёнгэштарымэ. 3 дэн ушымаш да мёнгэштарымэ. 4 дэн ушымаш да мёнгэштарымэ. 5 дэн ушымо да мёнгэштарымэ. Окса-влак. 6, 7, 8, 9 дэн ушымо да мёнгэштарымэ. Вийаш да кадыр корэш. Мэтр дэн висымэ. Түнглалтыш лу мартэ числа-влак. Эртымым ушэштарэн шотлымо . . . 3—28

Нумэрацэ. 20 мартэ ушымаш да мёнгэштарымэ.

Числа-влакым шотлымаш да возымо. Луым вончыдэ ушымо да мёнгэштарымэ. Кок дэйствийан задач-влак. Вискалымаш. Луым вончэн ушымо да мёнгэштарымэ. Литр дэн висымэ. Эртымым ушэштарэн шотлымо . . . . 28—40

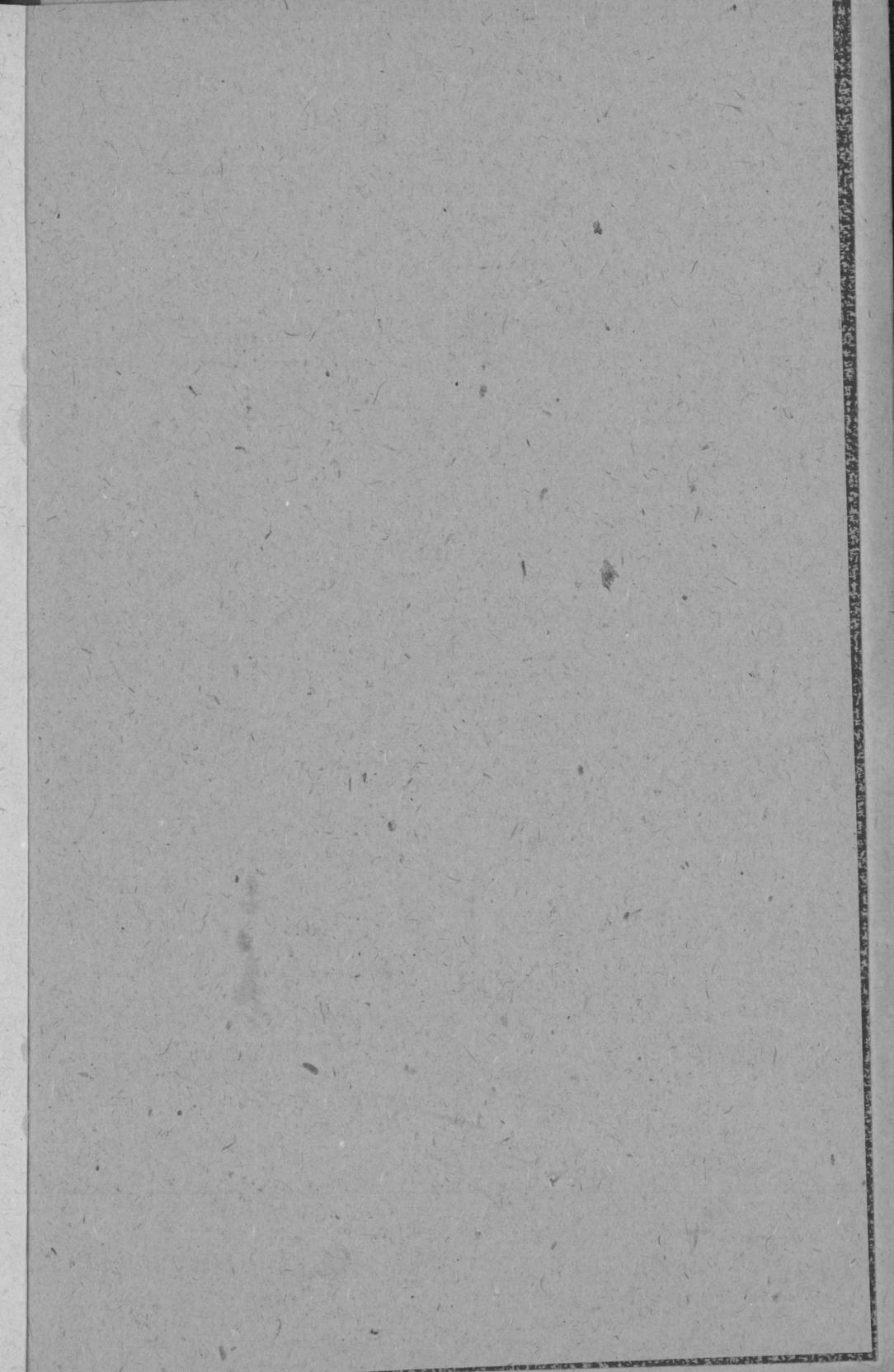
Коло мартэ шукэмдымэ да пайлымэ.

2 дэн налаш. 2 дэн пайлаш. 3 дэн налаш. 3 дэн пайлаш. 4 дэн налаш. 4 дэн пайлаш. 5 дэн налаш. 5 дэн пайлаш. 6, 7, 8, 9 да 10 дэн налаш. 6, 7, 8, 9 да 10 дэн пайлаш. Пэлэ. Чэрык. Иктёр 2 ужашлан пайлаш. 4 тёр ужашлан пайлымаш. 3 дэн да 6 дэн иктёр ужашлан пайлаш. 5 иктёр ужашлан пайлаш. 7, 8, 9, 10 дэн иктёр ужашлан пайдаш. Кокымшо лу числа-влак . . . . . 40—55

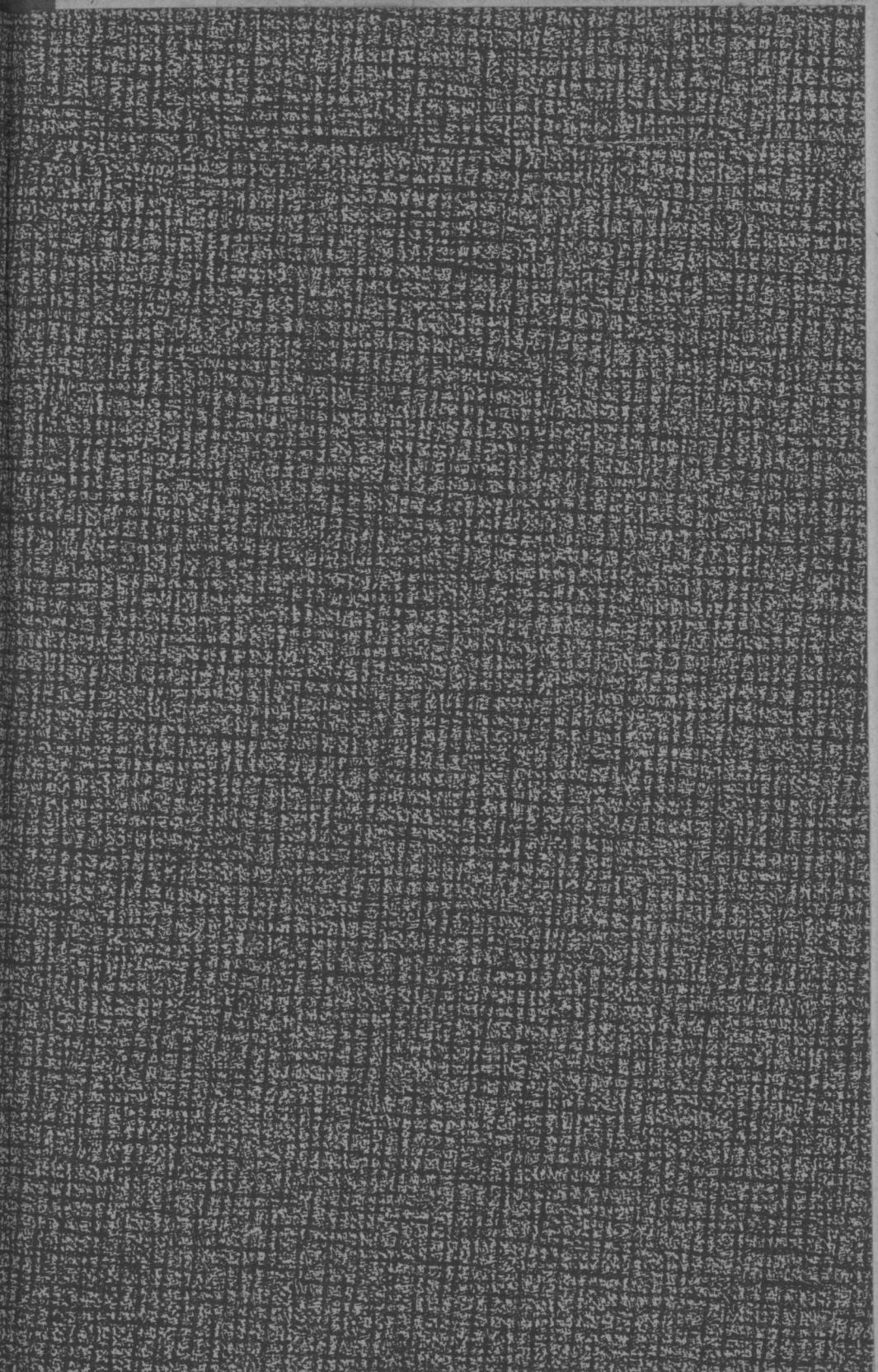
Түнглалтыш щүдö.

Числа-влакым шотлымаш да возымаш. Тичмаш луан-влакым ушымаш да мёнгэштарымэ. Тынарылан шуко альэ шагал. Тичмаш луан-влакым шукэмдымэ да пайлымэ. Дэцимэтр да сантимэтр дэн висымаш. Жалым шотлымо задач-влак. Эртымым ушэштарэн шотлымо. Лум вончыдэ ушымаш да мёнгэштарымэ. Куб. Брусок. Шар. Кужыт висымаш. Эртымым ушэштарэн шотлымо. 55—75

This image consists of a dense, uniform pattern of small, dark, irregular shapes that resemble noise or a watermark. The pattern is composed of numerous tiny dots and short lines, creating a fine-grained texture across the entire frame. There is no discernible text or other meaningful content.

Акшэ 40 ыр., комжо 25 ыр.
Цена коп., переплет коп.

у—13 н.

147

Мар. А.
Г 3-531

Н. С. ПОПОВА
Учебник
АРИФМЕТИКИ
Для начальной школы
ЧАСТЬ I
1 год обучения
Перевод *M. A. Аюповой*

На марийском языке
(лугово-весточное наречие)

ГОСУДАРСТВЕННОЕ УЧЕБНО-ПЕДАГОГИЧЕСКОЕ ИЗДАТЕЛЬСТВО
Москва, Петровка, 5.